

מחיר מודעות

מקום בגודל המרובע הזה

לשלוש מעשים 36 כ

לשש פעמים 60 כ

לרבע שנה 76 כ

מחיר ברכת מזון או נחמת אבלים

רק בסוף הגליון 12 כ

שני אדרסה 1 כ

האדרסה למערכת

HAMICPE, KRAKÓW

Miodowa 22.

המצפה

עתו שבועי

ככל עניני החיים ועניני היהודים. לספרות ולמדעים.

חנאי החתימה

לשנה 72 כ (44 סדק)

לחצי שנה 36 כ (22 סדק)

לרבע שנה 18 כ (11 סדק)

בתוך לארץ

לשנה 80 כ

לחצי שנה 40 כ

לרבע שנה 20 כ

מחיר גליון בודד בארץ . 60 (סדק 1)

בתוך לארץ 1.60

Kraków, 26 grudnia 1919.

גליון י"ב

קראקא, ד' בטבת פ' רנ"ש תר"ס.

על המצפה

אימת היהודים.

לכך שלש האימות — אימת חלש על גבור — שצנו חכמים, צריך להוסיף עוד אימה רביעית והיא אימת היהודים על העמים המושלים; יראים הם העמים מפניהם, שמא ירדוהו, שמא יתעשרו, שמא יתקדו באסנתם, והעיקר שמא יאחזו בארץ ולא יאבו לצאת ממנה. מה מנוחך הוא פרעה בעיני הפולישקנים של הוזה. הוא לא היה יכול לישון מדאנה. פן יעלו בני ישראל מן הארץ, הוא הסתולל בישראל באיזה עקשנות יתרה ולא אבה לשלחם; האין זאת מפשעה נמרצת? הוא רצה שיבנו לו ערי-מסכנות; הדיפלומטים של סולין פקחים הם ממנו. הם אינם הוצים בכנין הערים כלל; מוטב שתהיה הארץ שממת כמדכר ובלכר שלא יהיו יהודים בתוכה.

בקיצי סכנת הסכנות הם היהודים ואלה הם האמצעים שאחזו בהם. בכרי להרחיק סכנה זו: נגד התעשרות היהודים במסחר נוסדו, מרכז המסבעות עם שאר המרכוזים המנובילים את המסחר; נגד האדיקות באמונה ושמירת השבת, שהוא המיכיל של היהדות.

יקיר וורשבסקי.

1. ילדי האדמה.

מכביב לבית החדש, שבו ישב זוג צעיר, איש ואשה, איה נ'פרחים ופירות, שבעל-הבית, האיש הצעיר, נטע אותו בשעה שנמר את בנין ביתו. הוא פאר את הגן בכל מיני פאר ועשה בו קנים, קנים לכל מיני בעלי החיים. בתוך הגן היה למשל, כוורות לדבורים ושוכך ליונים, והבית החדש עמד בתוך הגן כקן-בני אדם בתוך יתר הקנים ובו ילדה קטנה, אשר נולדה להזוג הצעיר בשנה לאחר חתונתם לפני נמרם את בנין ביתם. ושעשועו היה לזוג הצעיר הגן החדש והבת הראשונה. שוכה אותם אלפים בה. אביב היה או בארץ ואביב היה גם בלבם. כל העולם כאלו יצא מהרש מתחת ידי היוצר. הטבע פשט מעליו את בנריו הבלים והרטובים. את בנריו התורף על זמן הפשרת השלנים, ולכש בנדים צבעונים מבייקים. גם השמש כאלו נתחדשה ויצאה על הגו השמים כשהיא מלוטשה, מאורטה, מהירת ושוטפת אור ותום. כל העולם צחק את צחוק היכרות המהורה והתמיסה. צמחי האדמה שנשנו והתרוססו לטבח השמש, השמש הציפה אותם בקרני זהבה וזומה, והצפרים צפצפו ונתרו ופרסרו הרקמה רטבו ועפו והדבורים זמזמו והרמשים רחשו ברשאים, הבל קם לחיים חדשים.

שאינו עומד בשבת, יאנס עייז לשבות ב' ימים ומחצה בשבוע. פרנסתו תתמעט, הרעב יציק לו ולא תהיה לו בריחה אחרת אלא למות ברעב או לעזוב את המדינה; האם המחוקקים אשמים בדבר זה? הלילה רק שומה זה שקלקל, הוא עתיד ליתן את הדין. כיוצא בזה כל ההגבלות והמרכוזים והרפורמות, שנעשו מחדש, כולם לשבות הכלל הם מתכוונים. כמו: לנעול דלת בפני היקרות, להורג שער המזונות, להרים ערכם של שמיות המדינה. אך סבת כל סבותיהם היא. אימת היהודים. ותכסיסם הוא הרעבה. מפני שאין דך מיתה יפה ואסתתית מזו.

וישנם בין היהודים אנשי חיל בעלי צורה, הרוצים להפר עצת העמים ולהסיר חרפת רעב מעל אחיהם, ובכך הם יועצים. להציל חומת הנישוי, למחות את השבת עם היהדות ביהר ולאכול לשובע על שלחנם של האויבים. שיהפכו עייזלנו לאהבים. אולם הנבורים האלה אינם מתחשבים עם שבעים ילדי היהודים וקשי ערפם. אומה זו עלולה להתנצל את עדיה וכל קרשיה בשעה שעושים לה הנחות ומאירים לה פנים ודוקא בשעה שכופים אותה לשוכתה. היא מתעקשת ומחוקת אפילו בקיצו של י"ד — נהרנת ואינה עוברת. — מה כפוית טובה היא אומה זו!

עורך המצפה מתרנו ומתקצף בגליון חי על משיבניו אלה; הוא מתפלא על אשר לא נצא לקראתם ביר חזקה, על אשר המונינו אינם מסקלים אותם באנבים. כמו שהיו עושים המוני כל העמים במאורע כזה. הצדק

וגעלם גם הילד, הוא הובא אל קנו הוא, אל חרר סגור ומסוגר בעל חלונות סתומים ונג מאפיל ושם ישב לו עד שוב קרן-אביב הראשונה.

וכך חי לו היצור המדבר ביהר את יתר היצורים הצומחים והמתנעעים, הוא צמח לו בין יתר צמחי האדמה. הוא היה לאחד מקרבם: בריה היה אחת בין יתר הבריות החיות והפורחות.

ההברל שנבדלו היצורים האלה זה מזה, היה רק הבדל צבעי, הבדל נון, הבדל קול וצליל, וכן — נבדלו גם בתום חייהם, היו כאלה הפרחים, אשר תור חייהם נמשך רק יום קיץ אחד; נולדו מסו לנונה השמש, מלאו את האור בר ש חיהם, נורונו, ועם בא הערב מתו; היו כאלה הפרחים, אשר חיו במשך שבועות מספר, פרחו, שנשנו יפו, ערגו לשמש ומלאו את האור בצבע חיהם הנפלאים, עד אשר באה יר אכזריה ועקרה אותם, או שקמלה נבלו ומתו על נבעוליהם; היו כאלה הצפרים, אשר חיו מספר ירחים או שנים, צפצפו, עלונו ששו ומלאו את האור בשירת חייהם העליונים; והיו ביניהם, העצים, אשר הפבע מנה להם מספר שנים למאות; הם צמחו גדלו עתקו ועשו הילך הביאו פירות למכיר ואחר-כך זקנו גם הם, הרקבו, בא אל קרבם, נכפפה קומתם, חדלו מעשות וקמלו. והילדה גם היא פרהה וכשהגיעה למספר שנים ידוע

נגרה שבתת יום הראשון וחני הנוצרים, ונגד התאחוות בארץ נעשתה הרפורמה של חלוקת קרקעות. כל הנזרות האלו נעשו על פהרת האנושיות, מפני שזמננו ככלל מצטיין במדת הרחמנות ואהבת האדם. בימים קדמונים ובשנות הבינים, כשלא אהבו את היהודים — עמדו ונרשו אותם; הרומים והיונים, כשצרה עינם בעונני שנתם של היהודים, נורו עליה בפיוש ואמרו: כל השומר שבת חייב מיתה; משלוח רוסיה ורומניה, כשלא חפצו בהתאורחות היהודים, אסרה עליהם קניית שדות בהדיא; גם פרעה כשרצה להמעיט אוכלוסי היהודים צוה להשליך ילדיהם אל המים. כמה נסות הן נזרות אלו; לא באלה חלק העמים הנאורים, הם אינם יכולים להשמיד להרוג ולאבד עם שלם בידיהם ממש, הם ממציאים חוקים אנושיים, שכל המציתם הוא הרעבה או הבלוקדה. בתכסיס זה נצחה אנגליה את אשכנז, הוא התכסיס שבכל התכסיסים, הוא אינו מלכודת את החיים וצמות לילדים, ואבי כל הנכאים שאמר, כשברו לכם משה לחם בודאי ידע מה שאמר, ובכך נוצרו גם בארצנו — מסכת, אימת היהודים — חוקים, שנוכל לכנוהם כולם בשם. חוקי דהרענה, כמטרה נלויה להרעב את היהודים עד שיעזבו את הארץ ובראש כולם חוק השכיחה ביום ראשון ובחגים קתולים, שנתקבל כבר בקריאה השלישית, אם תצו על יהודי לשבות ביום הראשון, הרי אין זאת אלא תקנה אנושית פשוטה ואין אתם מתכוונים אלא לסוכתו היינו שיהליץ עצמותו פעם אחת בשבוע, וכיזו הפעולה היא אל מסגרתית: הוא.

גם הילד, שיצא לאויר העולם נראשית האביב, חי ביהר את כל נעני הצבע את חי צבא האדמה, בכוקר החעיר מתרדמתו ומהלומו והתחיל שולח מבטים לעבר פני ההלון, אל קרני השמש ופרחי הגן, ממלמל בשפתיו הדקות ומוציא כספו הקס מיני קולות ופספוסים של שמחת החיים. הוא פרכס בנופו הקסן, התרוסס מעל העריסה ובעט ברנליו הקטנות והענולות בשמיכתה המשי הכחולה וצחק צחוק הום בעיני הכחולות, שאיזה אד קל פרוש עליהן; בצהרים עמדה לה העריסה בתוך הגן והילד צמח לו ביהר את יתר הצמחים, גדל ושנשנ את נעני האדמה. השושנה פרתה באודם צבעה כנשוק אותה קרני השמש ולחי הילד האדומה, זכוכי הרקמה והדבורים מצו שתו את עכיס הפרחים וגם הילד ינק אל קרבו ביהר את הלב אמו גם את אבק הפרחים וריחם. נראה היה הילד הקטן כצמח חי בתוך צמחי הגן וכצפרות מפרכסת וכבא הערב ונדמו הצפרים וריחשת הפרפרים פסקה, הפרחים הורידו ראשם, עליהם התכוצו והתקמטו והלום הערב פשט את ממשלתו על הגן — ועצם גם הילד את עיניו והים את הלמו יד אור הבוקר, ובכוא הכתו וקמלו גבעולי הפרחים, יבש מקור העצים, מתו זכוכי הרקמה, הצפרים, יש שעמו לארצות החמות ויש שהתחבאו בקניהן, הדבורים הסתתרו בכוורות, נעלמו מיני הרמשים השונים, השמש אפף את גורו —

— בנאמנות— אתו... כמו אלו צריך לבוא במקלות; אבל מה נעשה ומה הוא אינו מתחשב עם סנות עמו. זדינו אינו ידיו עשוי ואינו יכולות לשפך אפילו דם לא נקי כדמם של פועל והבריו. רק נשק אחד יש לנו ללחום בו נגד הבוגדים האלה והוא הבריו. לבריות שפלות כמוהם אי אפשר להתייחס באופן אחר. עניים יבשים הם בעץ הרענן של היהדות. שאינם צריכים נדון, ברוח מצויה יפלו מאליהם. מהרסיך ומחריבך סמך יצאוי. — אמר החוזה — יצאיתם אצחננו זו היא נחמתנו.

ובעיקר הדבר יש תקוה. כי מחוקי ההרעבה עם כל דקרוקיהם נתפטר אייה בקרוב. ישנם בין צירי הסיים אנשים — ודוקא נוצרים — ישרי לב. הודעים. שאימת היהודים הוא מין רוב הנריי. שמפחדים בו את הילדים. בשעת יצירת החוקים אמנם החרישו מפני שלא יצו להרניו את ההמונים (או ה.ה.מניסי). אולם הם יודעים שקשים כל החוקים המנבילים למדינת כחמט בבשר החי. הם רואים את האשכנזים ושאר העמים ננשים לכל מלאכת עבודה בשקידה נמרצה. בכדי לבנות את הריסות המלחמה. תחת אשר אצלנו ממתיקים סוד אך להשביח את העבודה ולהנביל את המסחר והתעשייה; הם יודעים היטב, ששביחת ב' שבתות בשבוע אחר לא תביא את הנאולה הרצויה לצרת הכלכלה. אלא להפך. היא תגרום נזק גדול לחייה האיכונימים של המדינה כולה. יבוא יום, וכל אותן ההנבלות עם הסייגים והגדרים והחומרות, שנושיו לשם פוליטיקה ולא לתועלת צבורית. ההיינה מועקה במתני יושבי כל המדינה, או יקומו האנשים הנבונים ההם וישתדלו לבטלן. ההתחלה כבר נעשתה. אחת מהן היא מרכז הריוויים כבר נתבטלה; היא נוסדה לפני ירחים אחרים ע"י הממשלה בכונה למנוע את המי"מ בשמרות כסף של חוץ לארץ, שאהוו בהם היהודים; תפקידו של מרכז הריוויים היה להספיק שמרות חו"ל לכל הקונים בחו"ל סחורה וצרכי אוכל נפש. והנה במרכז הזה היה נמצא הכל: שלחנות, ספרים, סקידים, עלמות תופפית (מיפס פרייליין). מכוניות לכתבה. רק לא — שמרות כסף וכשנצרכו הסחורים למטבעות קנו מאת היהודים. עמדו ובטלוהו אין ספק. שכן תהיה אחרית כל הנויות. רק מעט סבלנות יחורה בהן.

צורך התאחדות הרבנים.

(סוף)

כמדומה שהגורמים שהרציתי פה ידועים לכל המתעניין בשאלת הרבנים והם דם שהרסו ער היסוד את השפעת הרבנים. אבל לשוטט את האבצא שלי מכאן.

שאבדן השפעת הרבנים הוא אכרה שאינה חדרת. אי אפשר. אדרבה! אע"פ שכל הגורמים האלה עומדים עוד היום בתקופה: מצבם החמרי של הרבנים עדיין תלוי ברצון התקופים. ההגבל שבין רב לרב עדיין מוחש ובלתי. ההתפרצות מתחת השפעתם מכל עברים מהמשכת והולכת. עכ"ז עוד יש תקוה למצא האכרה רבת הערך ורק נחוץ מעט רצון טוב מצד הרבנים עצמם. מפני שמעולם לא התאחדו הרבנים כראוי. מצאום כל אלה הגורמים עד שהביאו אי-אחדות בחוגם הם. הרבנים בהיותם כל אחד יחיד בעירו או לכל היותר שנים בעיר — שזה גורם עוד יותר פירוד קמטות ומריבות — הם בלתי נושעים כשה אחד בין ע' זאבים. אבל כאשר יהיו נוף שלם מחובר מכל היחידים. יוכל כל רב לפעול גדולות ונצורות. כל רב בפני עצמו ירא מפני התקופים והשליטים שבעירו. לפי שאין מן בערו ואין לו אף לפני מי לתנות צרתו. אבל כל הרבנים כיחד הם חומה בצורה. שכה יוכלו להשגב ולהגן על זכויותיהם ועל סרווום בתוך הקהלה ועל נלוו דעתם בלי מורא ובלו משאפנים. התאחדות הרבנים היא הנר הנדול. שבו יחפשו אחרי אבדתם היקרה ומצאות. בכח התאחדות של הרבנים יפעלו כאבן שואבת על היהדות החרדית. שתכיר בהם את כח התורה שלפניהם. כאותו של ועד ארבע הארצות שעבר בכל מקצועות היהדות אפילו כלפי חוץ. וגם המפלגות החששיות ברעות יבדחו להחשב עמהם. כמו שאנחנו רואים היום בארץ ישראל, שהרבנים המורחים בערו להם סקום נבנה בסערכה המדינית ומתחקים על שורש כל שאלה העומדת על הפרק שתפתר ברוח התורה והמסורה; מה שאין כח יחיד חולם עושה כח צבורי בפומבי.

וכן כבר הראיתי לרעה. שהשפעת הרבנים היא אביה המתבקשת. אבל עוד תהול השאלה אם חייבים הרבנים לבקש אבדתם. שבמרוטה כבר התיאשו רבים ממנה. ובפרט אם ההתעוררות ציובה לבא מבחוץ, מן עתון מורחי? על השאלה הזאת נתין להשיב בתן מוחלש: אם הרבנים הפצים לעמוד בקרב העם ולא להפרד ממנו ומשאפיותו לנמרה עליהם לעשות מוסרות חרשות ולקשרם מחדש ביניהם ובין העם. עליהם מוטל לכי — אחר התאחדות בחוגם הם כאשר בארתי מקדם — אל העם בתכנית מעוכרה על פי התורה והמסורה. המכילה בקרבה פתרון כל השאלות היהודיות הפנימיות. לרבנים מוכן עתה תפקיד חדש בארץ ישראל וכתחית ישראל בתפוצה הנולה. היהדות החרדית תועת כצאן בלא רועה. בלי שמה יסורית ובלו קו המסלול. על הרבנים מוטל להראת לעם את הדרך ולכו נה, עליהם מוטל להראות זיק של תקיה ליהדות החרדית בעתיד בארץ ישראל ובחולל ולא לעזור להם באנחות חשאיות המרשלות ירי

העם ומשדה רוח של יאוש בין צעירי החרדים. על הרבנים להתנער מאדישותם, המביאתם לידי עצלות וקריחת הנפש. ואת כל העם היהודי בסכנה. ודוקא על המורחי לעזור את הרבנים להתאחדות. כי תכנית המורחי צריכה להיות לשיטה ולקו להיבנים. כי מאחרי שפתרון השאלה היהודית תלוי רק בתחשבות השאיפה הצינוייה היא הצווי המוחלט של כל יהודי בעל השקפת עולם ברורה והמורחי שואף לנשם את השאיפה הזאת ברוח ישראל סבא. ברוח עזרא ותמיה. איב על מי איפוא לקבל את התכנית הלזו בתוך תפקיד עבודתו המדינית. אם לא על הרבנים נושאי דגל התורה והיהדות? מחולל הרעיון של חובבי ציון היו הרבנים ריש מוהילבר ור' יצחק אלחנן ומחולל רעיון המורחי היה הרב רייני מלירא. על הרבנים מוטל איפוא להשביח את הירושפה הרוחנית, שהניחו להם נאוני החרדים. וכבר הוציאו רבני פולין כרוו למצבת רעיון המורחי. האם על רבני גליציה להיות תמיד מן האחרונים שכאחרונים או מן העומדים מחוץ לכל תנועה יהודית? אם הפצים הרבנים. שיוכד שמם למצבת בבנין ארצנו ועזינגו. עליהם לנוסס את דגל המורחי. מפני שהוא המיצוע וקו המשווה בין כל המפלגות. שהם רק קיצוניות אע"פ ששרשם עולה מתוך היהדות. דרכי תענועים או ארחות עקלקלות ישנם לסדי. אבל דרך המלך אין אלא אחרו אבל עפ"י הרוב אוהב האדם. כרי לנסות את כחותיו. ללכת בדרך מסוכן ואפילו מסוכן. כדי להראות את מרצות זריותו הוא. אבל סוף כל סוף יבא לדרך המלך. נס אלה התועים היום בדרכי החיים. אם מפני שחפצים הם להראות את אכירות לבם או אם תועים הם ממש בלי משים. יכירו סוף סוף וידעה שהמורחי הוא בעל הדרך הישרה. דרך החיים האמתית. אבל אל לחכמי ישראל. לרבנים. לתעות אפילו שעה קלה; המצפון הרבני צריך להראות לצד המורחי בלי שום שהיה. עוד יש פנאי להשפעתם. שתחזור ותחול. אבל אם לא עכשו אימתי?

חכמתני.

מגדל השלום הנצחי.

דבר אל אספת חכמי ישראל, שהיהו בכל.

המחשבה הנדולה. אשר אני בא בזה לדבר עליה ברבים. יא חרשה היא אתנו. עם השלום-הנצחי על פי מסורת נביאנו החזיים הנדולים. גם לא המאורעות האיומים האחרונים תולידוה. כי החוש העדיני העברי ניוד לנו כי גם אחרי כל צעזעים ושעשעים ופירות יפות. שנשעעו בפאריו בשעת המלחמה ואחריה והשקך

לאחר שוב האב מעבודתו בערב וכדומה מן התמונות המשרות על הלב איזו נחת רוח ליד החלונות עומדים עציצים מלאים פרחים. שרנינהיקה בעצמה מספלת בהם להשקותם ולשפסם. על אחד הקירות תלוי בלוב עשוי תושי-ברזל ירוקים ובו קנריה יפה. שרנינהיקה מאבילתה ואשקתה. ולאות תורה מצופה הצפר את החדר בכל בוקר בצפצופיה הענונים והרעננים. ליד כותל אחר — פסנטי מבריק בישחיריותה. שרנינהיקה לומרת לפרש עלינו. הספרים. הנמצאים בחדרה ואשר היא קורא בהם. מלאים גם הם איזה תוכן רך ומשפחתי. הממלא את הלב רנשי רחמים לכל הנמצא בעולם. לה גם אומנה צעדה. העוזרת לה בהבנת השעורים לנימנסיה בפספוס הששות הזרות ומלמדת אותה לשרוז על הפסנטי והאכות ביחד את המחנכת. מקדישים הרבה זמן לתנוכה ודואנים לה לעשותה מאושרת בתכל.

הינהיקה היא בת 15 שנה. היא יודעת מעט את ענין החיים. אשר נתן אלקים לבני אדם. מעט מפני השמועה ומעט מקריאה בספרים. היא מפותחת פח כמרה תנונה. אבל השקפותיה על העולם הן השקפות ילדותיות: החיים טובים ותוחים ואין עב שיעיב את שמיים; כל מח שיש בעולם כל-כך טוב ויפה. נעים ומועיל. וסודי החיים כל-כך צדיקים וישרים. הדורים דואנים תמיד לשלום בניהם. ואם יש איזה יתום

אשר בנן. האדמה הוציאה מקרבה פרחיחן חיים. שעלו והתרוממו למעלה לנונה שברירי השמש והתנועעו בשלל צבעיהם הנפלאים. ועצי פרי טפחו בקרבם את ילדיהם פירותיהם. האויר נתמלא שוב מיסת פרפרים. זמזום זבובי רקמה, שאלאו אותו בשירת חיהם היפים. זביניהם גרל וגמח פרח מדבר. ילדה קמנה. ויפה בעלה עינים בתולות ופשתיחן זקות. והוא גם הוא הביע את שירת היוו בפרכוסו אבריו העדינים ובמלמול שפתיו הענונות והעולם נתמלא שוב שירתותיים.

11. מות החלום.

הינהיקה היא בת יחידה להורים אמידים ואישון עינם. היא שיתחם כל היום. כל משרתם בחיים הם רואים בה ולולא היא. איזה טעם ואיוו תכלית להחיים? האב מרד בדאנות הפרכסה כל הימים והלילות ונתן בסבך עסקים רבים וישוים. האם מידה בעסקי הבית והמטבח; באריות, תפירה והכנת האוכל. והכל — לשם בתם יחידתם.

לרנינהיקה חרר מיוחד מקושט ונאדר. אשר קידותיו והיטיו משוחם בצבע לבן. על הקירות תמונות יפות נתונות בתוך סגירות לבנות, ותוכן התמונות חמים ורך כל כך: דמעת אם לילדה תחולה. נחת מכנים. אדבת אחא לאותו הקמנה. מנות-בית של משפחת פועלים

יבנה. נלחתה בכל עושר יסיה ושפעת צבעיה: היא פרחת כחמרי. עלתה כשושנת הנן. עיניה כחולות כתכלת השמים וכצבע פרחי הזכריות. וקולה בקיל הזמיה שמחת החיים כלבה ועיניה קרנו ברשפי-אש אהבה. היא הכיעה את רחשי לבבה העמוקים ועליות חיה המלאים בר טט גוה הענוג והרענן. בצבע עיניה המקסימות ובשיבת קולה שהשתמך בחלל הנן כצלילי כנף-רננים. פרחי הנן פארו את חוזה הסרוםס וריח שמניה המרוקחים מלא את האויר. עד אשר מצאה את בידונה וילדה גם היא כדמותה וכצלמה. הגיעה למרום האושר. ואח"כ התחילה לרדת מטה: נוה שמחת החיים ומקומה לקחה הברת החיים ומלוא דרישותיהם. נעלם אודם פריחת הלחיים והשפל הד הקוסת. היא חיתה עוד מספר שנים ער אשר העמידה את הרוח הבא אחריה ונועה בכא עת חליפתה.

ומעט מעט נתרוקן הנן מן הרוח הראשון; מת בעל-הנן אשר נטע אותו, מתו אחר אחר שרשי נבעולי הפרחים והנצנים; מתו עציס אחרים. אשר יבש מקורם או אשר תוכם נעשה ריק ונבוב וחדלו מעשות פרי. ומת גם ויצור המרבה. וכך נעלם כל הרוח הראשון. מבלי שוב עוד עד עולם. אבל לא מתה האדמה והחיים אשר עליה. ובכא חאביב החדש ונראו שוב בעלים חדשים בתוך הבית

סמל דמית למחשבותיו ושאיפותיו במשך ארבעת אלפים שנה. ומושב שנה אחת קודם...
 הגה נבנה בקרב בירושלים את בנין המדרשה העברית. וכלי ספק יתוספו עליו עוד כמה בנינים צבירים יפים. אשר יתנו כבוד להעם העברי היושב בירושלים. ואולם נולדה הכותרת של שכונה זו צריך להיות היכל-השלום בבנין הזה. שבהוצאותיו שדי שנה בשנה ישתתפו בסוף בודאי כל העמים. ישקיע העם העברי את מיטב פרופותיו. וזהו נא וזהו גם ספת-הנחומים לכנסת-ישראל השבה לממשלתה אחרי נלוה שנות אלפים. היא שכל כך רבו מכאוביה על שדה הקמל ואחריו. היא תוכה ראשונה גם למנדל השלום.

יהודא לייב וואלגרמאן.

סקירה בעתונים.

בכמה ערים בפולין וברוסיה הלבנה היו בחירות למועצות הערים ולפי שיש בקצת הערים ההן רוב אוכלוסין יהודים ולא יתכן למסור את לכללתן של ערים במדינה פילנית לידי רוב יהודי. מתחכמים הם פקחו האומה השלטת להפוך את הרוב למעוט ולמסור את כלכלת הערים בידי בעליהן האמחים. קצת התחבולות ידועות הן כבר לכל יאולם לא נאה לחכמי כל עיר, לאחוז בתחבולה ישנה וידועה אחת. לא נבצר מפקחי אומה זו להמציא בכל עיר תחבולה מיוחדת. על תחבולה כזאת מדברה "הצפירה" בגליון 51 בפרק "כיצד מקפחים?".

חדשות הצפרים וגם ההמצאות חדשות. יתבשר נא העולם הנאוד? ממציאים חדשים קמו לו. סנציאזים נפלאים שאין דוגמתם. קמו ב"מ"נס"ק. אנשים ונשים לסאות. זקנים באים בי"מ. נהפכו בן יום לילדים בני עשר. בן שבעים היה פחאום לבן 7 והכל בלי שום סממנים. בלי צרי, אלא במשיכה בעט על הגליון. הבוגרים שבין היהודים באותה העיר מועטים היו. פתאים נעלמו ותחתיהם נולדו בן רגע עוללים. כך היה משמע מרשימת אוכלסי היתרי במינסק. שנערבה לצרכי הבחירות. באופן זה אך מועטים מבין היהודים זכו לקבל כרטיסי בחירה. משפחות יהודיות רבות מאד קבלו רק ברשים אחד למשפחה וכל שאר בני המשפחה היו קטנים. שלא הגיעו עוד לפיק הבחירה. ברובע העיר החמישי לא נמצא בין היהודים אף אחד. שהגיע לשנות בחירה. כולם ילדם וילדות. וירא יראו עושי הבחירות. שמא יערערו היהודים על גולת זכותם בעיד מועד והממונים יהיו אנוסים להשיב לכל בוחר את זכותו. ע"כ השתמשו עוד בתחבולות אחרות. יהודי מינסק כידוע אינם יודעים

האדם מאת אנדרעייב. הנלקח ממצאות המלחמה האחרונה. המצא ימצאו שם כל הספרים והזכרים המדברים ללב האדם על-אדות קרב ושלום. המצא ימצאו שם תמונות וציורים מכל הללי חרב ופצעי מלחמה בכלל. ומאת חללי פיות כלי התותח הכבדים מן המלחמה האחרונה בפרט. עת אשר יקום האדם על הארם לרצחו נפש. וכל העולה לירושלים להשתחוות לפני אלהיו — יסור גם למנדל-השלום ושם — שוב על-פי התכנית של ישעיהו — יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין — ושם ורפא לו...

באזניו ישמע. במנדל-השלום יקראו ורצו על-אדות קורות נוי ואדם ועל אודות הרצח הנורא. אשר הנברא בצלם שלח בעצמות בני-ינו — לרעתו הוא. וסופרים מכל אומה ולשון יעשו בו את עבודתם קבע: זה בדברים מקוריים זה בתרומים, להפיץ. להגדיל ולהאדיר את רעיון השלום במידת ובמערב. ושלוחים יצאו מאת היכל-השלום הגדול אשר בירושלים לכל קצוי הארצות וידרשו את תורת השלום ברבים. לעם ועם כלשתו וככתבו.

מבלי משים ישמש מנדל-השלום גם מרכז קולמרי חשוב מאד לכל העמים וכל נצני קילטורה כללית משותפת ימצאו בו מן ומחסה.

וישחקו להם הפסחים כאות נפשים. אנו יודעים. כי לא מרוב תעמולה לרעיון השלום לא השפיע עד עתה על הלבבות. אלא מתוך חוסר תעמולה. הגה נשפך בשנים האחרונות הם רב. שלא נשפך כמותו מימות עולם. השמעו אותם האנשים הנלחמים זה בזה על שדה קמל מעולם על דבר האיריאה של השלום?

בן אדם: אם הרגשת מימדך את נצחון האיריאה בקרבך על הכת העור — הרי הדע ותכיר. כי סוף נצחון האיריאה לבוא. אכן אין מנוס ואין מפלט מפני האיריאה. היא תשג אתכם בכל מקום אשר תפגו. וכיון שבא רעיון השלום בזמננו לידי בטוא. לא ינח רוח האדם עד אשר יוציאהו אל הפועל. וכיון שאנחנו היינו הראשונים. שנועזו לכפארהו. עלינו גם לבצענו. אנו היהודים נמצאים במצב יוצא מן הכלל. עבורתנו הישועית. הבנויה לפחות מצדנו. על השלום המוחלי. פוטרה אהגו מכל אותם קרבנות מחים. אשר האחרם הקמים לתחיה כמו אנו מקריבים יום יום למלך-הקרב. עכ"פ ברצון אין אנו קיראים מלחמה על מי שהוא. ציי מלחמה לא נבנה לנו את בית החרושת של הארון קרום בעיר אסן וגם אפילו בתי החרושת ממין זה באמריקה לא לא נסריח; תעודתנו אחרת לנמרי. תעורתו — להרבות שדום בעולם. נמלא נא את תעודתנו היפה. יהי נא מנדל השלום בירושלים היכל-התפארת של העם העברי.

איריאלמפי מן המדה האחרונה... — עוד זכרים כאלה וכאלה ואולי עוד יותר... עומדים מאחרי כתלנו — אם לא תטבל התבל כלה במקור מים חיים של אמתה הביבל במקורה הראשון. — בפארז אך נפו לבטא בדבר שפתים את אשר יהנה הלב זה כמה. ופשיטה היא המחשבה הזאת בתכלית הפשטות ואולי לא הפגוש כלל במתנגדים והכל יודו לה כמו במושכל ראשון.

ומחשבה זו כך היא: אנו היהודים צריכים להקים בתוך ירושלים מוסד מוקדש להרבות שלום בעולם: מנדל השלום הנצחי. — השלום! שלום נצח! רעיון זה הלא הגהו בן אמוץ בראשונה על נבעות ירושלים: זכתתו הרבותם לאתים. וחניתותיהם למזרות — לא ישא נוי אל נוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה ואין כל פלא בדבר. אם למראה. אחרית-הימים כזאת קרא בהתלהבות: נכון יהיה הר בית ד' בראש ההרים ונשא סנכעות ונהרו אליו כל הנונים... בדין הוא אפוא שרעיון השלום האמיתי... יחזור על האכסניא שלו. אנו שברשות המסלכות המולכות בכיפה הגנו הולכים ומשתרשים שוב בארץ ומדליקים בה את נרות התרבות — אנו לשלום ועינינו לשלום. אנו כתתנו את חרבותינו חניתותינו זה אלפים שנה. עכ"פ הנענו גם לסיפא דקרא: ביסדנו במדה גדולה מושבות וחוזות למכביר לשדה תבואה ועץ עושה פרי הרי כתתנו אותן בצמח לאתים. מעדרים ומזרות.

אמנם רעיון השלום הנצחי מצא לו כבר נואלים חזקים גם בין חסידיו אומות העולם ובפרט בהגשיא חילטון האמריקני כשם שבכלל נמלו הם כמה קבין פתורה המיסר החברתי שלנו. ואולם באן בודאי שאין סקר לקנאה ותחרות. אדרבא. יהא נא האור. כבימי התנוכה. מסיף והולך. אדרבא. הם ואנו נשא בחר בעול העבודה הרבה הזאת. הן את ערך ירושלים עיר הקודש כתור עיר התבל הכירו בכל העמים. אליה נזים ידרשו. ששנה לשנה מתרבה מספר האנשים מכל אומה ולשון. העולים אל נבעותיה להשתחוות שם לפני האלקים אשר בלבם. יחידה היא ירושלים בתבל בקדושהה לשלש אמתות היורה. יתאחדו נא באי-כחן של שלש האמתות לעבודה משותפת במנדל-השלום.

העבודה הזאת אינה זקוקה לפרנומה חדשה. במנדל השלום תמצא תערוכה תמידית מכל מה שנוגע לרעיון עולמי זה מאיזה צד. על יר דבריו של בן אמוץ אשר היו חזקים על הקירות בכל השפות התרבותיות באותיות של זהב. ימצאו גם המחברת. שלום עדי עדי מאת עמנואל קאנט וכל שאר הספרים בין העיוניים. בין הציוניים. העוסקים בהרבעת השלום בעולם ועד הספור. הלאה הנשק" מאת ברחה סופנר. והצחקוק

השמש הנוססות חדרו עוד רגע בעד החלון אל החדר הקטן. הוהיבו את עציצי הפרחים. אשר ליד החלונות. הקרינו את דמעת עיני האם. אשר בתמונה שעל הקיר ואחר נעלמו ואויר החדר נעשה עשוף-צללים קלושים המשרים על הלב רוח תונה קלה. הכמתי לכל עבר ואת פני רנינה'קה לא ראיתי. אחר מצאחתי שוכבת על הספה שפועה במחשבות. היא קמה מסקומה וקבלה את פני באותו השחוק הנעים על השפתים העדונית. אבל איזה עצבון רך היה מהול בשחוק הזה. קצות השפתים התכווצו לעייה פרה ומבטה היה איזה צער אלם. הרגשתי חיכה. כי דוח אחרת היתה אתה. מבלי שאל את פיה הבינותי. כי הכרת הסציאות המרה ננעה בודאי עכשו בנפשה; העולם חדל להיות בעיניה שעשועי-ילדות. שהכל בו טוב ויפה ומתוקן. עיניה נפקחו לראות את תהום החיים אשר לפני. היא נתכננה וחוללה להיות ילדת-תום...

בפי לא התה מלה לנהמה בינונה. ברכתיה לשלום ואצא את הבית. ובלכתי ברחוב הקסני ינון נורא. שחדר עד לעמקי נפשי. כי צר היה לי על הילרה. שבלבת מה עכשו הלום הילדות...

וגדיבה. ותהי לשמחת-לב הוריה ולהפארת כל רואיה. אני הייתי מבארהיבת הזה. באשר הוריה היו סמיודעי זה שנים רבות. וכנזאי שמה. רניל הייתי תמיד לסור גם אל חדר רנינה'קה ולדרוש בשלומה. והמיד בהכנסי לשם. הרגשתי כאלו עספו אותי כנפי מלאך טוב. להיין עלי סגני פנעי הזמן האכזריים. הרגשתי את עצמי שם במהחת למנוחה של אם רהמניה. אויר חדרה היה נותן בלבי את השלוה. שלות-רוח נמורה.

אני אדם לא צעיר ביותר. מלא ספקות והרהורים. שרבות כבר שבעה נפשי עמל ותלאה במשך שנות חיי. שכל אלילי לרתי נשברו לעני אחד אחר והרוח נשא את חלומות-נעורי. היתי איהב לבוא לחדרה השקט ולהיבט אל עיני המלאות שלות-רוח ובכתן בחיים... עיניה המובות והשחורות האלה כשהיו מבישות עלי. היו משות על נשכתי איזה שקט ערב. וגם לבי אני נהפך ללב ילד בלי השבנוות ודאנות יתרות. היה במבט זה ריך של קטיפה ולפוף נעם של אצבעות אם רהמניה או אחות מיבה.

ותמיד. בכל מקרה ופגע. בכל אשר היתה בי יד הזמן לרעה. כאשר הכיובה את תוחלתי האחרונה. הייתי אץ לבוא אל חדרה. למצא שם נחומים ומינוע לנפשי הרציצה. עיניה היו לי למקור חיים חדשים לימים יבואו. פעם אחת באתי אליה בדמומי יום קיץ אחד. קרני

בעולם. הלא כלם מרחמים עליו ומטיבים אתו באשר יהום היא. אמנם היא רואה ברחיבות העיר עניים שושפים יד לנדבה. אבל ראשית. הלא אי-אפשר לעולם בלי עניים ושנית. לולא הם. העניים. לא היה מקום לעשירים להראות את נריבת לבם. כל אלה האבות והאמות אשר בנתייה היא סבקרת בכואה אל הכרותיה. הם שובים ונחיים ופניהם נעימים כל-יך בדברים אתה. החכרות והחברים בנמנסיה גם הם כלם חייבים. החכרות משמלות אתה ארוכות וקצרות. מוסרות לה את פודותיהן בקצעי מלים. בקצר-רוח וכרב עניין... והחברים רובם אמצי-לב ובעל-ימריץ ומעיניהם נשקפים עוז ואמץ-רוח. היא יודעה ככה. כי לא החסידות סביאות בהרסויהן את הילרים מן השמים... וזה אמנם מנה מעט את עצביה. נותן איזה טעם מיותר לחיים. תזכר רב לחלום הילומה בהקיץ ומשוה איזה חן מותר על הספרים שהיא קוראת.

סוד יומה קביע זה שנים מסר: אכילה. בקור בנימנסיה. הכנת השעזורים. קריאה. ננינה ושנה. ביום כהיר נוסף על זה גם מיל. רק לעתים מאד רחוקות ל נלי איזה מקרה יוצא מנדל הרניל בא שנוי בסדר-יומה זה. וכך שטפו להם החיים השוקפים יום אחר יום. זים אחר יום. וכמשך הימים האלה גדלה הילדה: ופרחה תהי כנערת פורחה בעלת נו מאושב יפה תמש יקרה

מצאתיך! מכר אני בך שמשחרר אתה. והגן מבקש לך
 בזה חומר לאיזה מסעל ספרותי. במלאכתך אתה עוסק
 ביום קדשנו! תפוש אתה!
 ואיזה ולר יהודי. עובר במעי אמי. שזה עתה ספר
 המלאך מתחת לחטמו והשכיחתי את כל התורה ואת
 כל החוקים והמשפטים. שצריך יהודי ללמוד ולדעת,
 למען יוכל להיות ומטילא אינו יודע גם את סדר הווננים
 ולא להבדיל בין יום חול ליום שבת ובין שבת יהודית
 לשבת כללית ועלה לו בחשבוננו להולך דוקא ביום א'
 ואמו תקשה בלדתה והנה שופר עובר ורואה תכנה
 ותנועה רבה בבית יהודי. הוא יכנס וישמע ישפה נלר
 אורה חרש מן המעומים הנטרלים. תלל יהודי זה את
 השבת! יצעק במר נפשו. עבר מרשות לרשות ופצע
 אמו ונרם עבודו למילדת ולרופא ולמשרתת. תפוש אתה
 יקרא מתוך ריגולות...

המהמט.

מכתבים.

קראקא. במוצאי שבת שעבר נועדו לקריאת
 ראש קהלתנו ר"ד רפאל לא:רא אנשים מחונים
 ומספלות שונים בהיכל חברת בני-ברית. להועץ אך
 להחיש עזרה לאחינו השרדים באוקראינה. בווארשא יש
 כבר וער קבוע המספל בצרקה הגדולה הזאת ופה
 בפולין הקטנה כמעט לא עשו עדיין כלום. היעד
 המחלק את הכסף וההפצים המקובצים יושב ברובנה
 והוא מוציא כשמינה סאות אלף מארק בהודש. אי
 אפשר שלא תשתתף גם נליציה במעשה העזרה ודוקא
 נליציה. כי האמללים ההם באוקראינה הרבו לנטל חסד
 לשבויי היהודים הנליציים כאשר הולכים שוביהם דרך
 ערי אוקראינה. כאחים ממש חמלו על דשבוים וכבר
 מאמצי כחם התימנו להקל גלותם ולנחמם בינונם
 השתדלו בערם. שלמו שוחד לשרי צבא. לפייסם. שלא
 יכבירו אכפס על הגולים. תספיקו להם צידה ומשכב
 ומלבוש ולא העלימו עיניהם מהם אף רגע. עתה הניעה
 הישעה ליהודי נליציה. להראות. שאינם כפוי מובה.
 שאינם עומדים על דם רעיהם. הנועדים החליטי לקבוע
 ועד של מאה איש סבל המספלות והאנשים יאספו כסף
 תדיר איש איש בהוננו וישווחו אל הועד הווארשא.
 ועדים סניסים יקבעו גם בערים אחרות. החוכה על כל
 עסקי הצבור ככל הערים לשקוד בצדקה הגדולה הזאת
 ולכפות את כל אלה. שהשינה ידם להרויה מחמת
 המלחמה. להרים תרומה גדולה מרבושם בשביל אלה
 האמללים. שהמלחמה והמהפכה הכאה בעטרה לקרן
 מהם את הכל וגשאר ערומים ויהים. נלי להם וכלי
 שמה וכלי נג מעל ראשיהם.

מכתב מטרנאנסילוואניה.

קולושוואר. מה טוב ומה נעים היה נורל היהודים
 בארץ הזאת (וינברניס) בימי שלמון המדיאיים. שלום
 ושאינים ישבו ולא ידעו דעה. והודע את הסבב הוא
 שלפני המלחמה הוא יבין את עוסק התחים. שהשלכו
 בה אחינו שם שהניעו עתה למדרנת יהודי רומניה וריש
 הם בארץ. בנים תרנים ועיני השלמים החדשים ירח
 בהם. לפי שהתחייבו תמיד על האומה המדיאית השליטה
 והלוחצה את הרומנס. בתחלה גרשו את היהודים מן
 הכפרים כמנהג רומניה והתכנסו בערים. עתה מטרשים
 אותם מן הערים באכוריות. אעים שהיו אורחים קבועים
 בארץ. ואין צריך לום- שפליטי נליציה ובקובינה
 ואונגרים נרוש יורשו אל מעבר לגבול. יש אשר ילטי
 העלים האלה כווננו נרום בעדי הגר מאן להם כיש
 להגית ראשיהם. הבקוקס הפולני הוא הכל נגד זה
 שברומניה החדשה. פה אין ריש הבושה ואין צורך כלל
 ליפות את הרשעה באינו תואנה. כאן מנרשים יהודים
 מחיזיהם ומשיבים בהן רומנים. אי נותנים ליהודי
 רשיון לעסק אף במקום שאין רומני לתת לו את העסק.
 יש גם פה תקני סדרי הפרקעות. לוקחים את השדות
 מדי בעלי האתוות ומחיקים אותם לאכרים. והנה גם
 זאת תחבולה טובה לרושש את היהודים הרבים כעלי

שמספיה לנו הנמרא על אחת רי יהושע בן חנניה
 שהוכיח לקיסר הרומי. שלא יוכל להעביר בני-אדם
 על דעתם ויעצרו לנזור נזירה. שלא יבערו כל יושבי
 רומי אש בבתיהם שלושה ימים והעלתו על הנג והראהו
 פה ושם עשן יוצא מן הארובה. : לא יכלו בני אדם
 לעמוד בגזירתך אפילו שלושה ימים ואולם התורה צותה
 את היהודים. שלא יבערו אש ביום השבת והם שובתים
 כבר כמה אלפי שבתות. מבלי שמשגיחים השופרים
 עליהם.

כרי לי. שהשופרים הפולנים אינם טפשים והף
 האחרון שבהם יבין. שכל עיקרו של החוק לא נחקק
 אלא בשביל יהודים. שישבתו שבתה נמורה ולא ירמו
 כרכם את החוק העלוב הלכך אפילו אם יראו
 קתולי מקושש עצים או נושא משא או אפילו עובר
 כל ל"א מלאכות ביום הראשון. יפנה שכמו לכל יראה
 בקלקלתו ויעווב את תקן הנפש החוצאת לכהנים. אך
 אינו יכול לתאר לי את עמל השופרים בשמירתם את
 היהודים. החוק היהודי בענין שבת שבת הוא חוק
 שיוכלו להיות בו. תורה חיים תקנה אותו לפי צורך
 החיים. ולפיכך יש כמה זכמה יוצאים מן הכלל. למשל
 טילה רוחה שבת. פקודת-נפש רוחה שבת. צרכי אוכל
 נפש דוחים יוסטוב ויש מלאכות הנעשות רק בשבתו
 אעים שאין עליהן דין מפרש להתירן. אבל העם בעל
 הנסיון הנהיג לו כן ע"פ הכלל ותו בהם ולא שימח
 כחם. למשל מלאכות הדרשות. ההונות והשמשות.
 משרתי ביה"מ. עוסקים באמנותיהם רק בשבת וביום
 ואפילו ביוה"כ ונוטלים. שכי בער עבורת שבת ויום
 ואין מוחה. תנודי האופים מכשלים כליל שבת את
 המשאלנמ וכל הצדקים והחסידים אוכלים אותו כמצוה
 מן המוכרח ולא נודע לי איזה פוסק התיר זה. כרי לי
 שאלמלי נשאלו רבני זמננו לא היו מוצאים היתר למסון
 בשר חי שיתכשל כליל שבתו. המוונים עוסקים במלאכתם
 בנלוי (אלא שאינם נינעים בכסף של מחכת באצבעותיהם
 ממש) ואין הרבנים נועים בהם. מודים להם בשת קתם ;
 הרי אי אפשר באופן אחר. אבל הסחוקים הפולנים
 הסרי הנסיון שכחו לעיין במסבות האלו והחוק יסדר
 לשופרים להתנהג בו לפי שקול דעהם והם יודעים רק
 אתה. שאסור ליהודי לעסוק ביום א' במלאכתו והנה
 יעבור שופר ביום א' או בהנו לפני אחר בתי התפלה
 נוכחיה בית אין בית-תפלה ליהודים בעיר גדולה?
 ויאה נר דולק ביום ותכף יחר אפו : הוי רמו היהודים
 את החוק. היליגו נר ביום השבתה. הוא יפוזן אל
 מערת הפרצים בצעקה : תשתיכם רמאים ! את הנר
 יכבה ולקתולי מותר) ואת השמש המרליק ואת העומר
 לפני התיבה יניש למשפט. בעל התפלה אפשר שיוכל
 להוכיח. שאינו מקבל שכר בעד תפלת יום חול. אבל
 השמש יהיה נדון למאס! לכמה חדשים. כמה הוא
 עדיף מאותו הלבבר בלשכת הקהל. שאסור לו לעסוק
 במלאכתו ביום הקדוש הקתולי?

יעבור לו שופר לתמו בחג קתולי. שחל להיות בשבת
 ויראה נערות גושאות קרירות מבית האושה. שומו שמים :
 אושה זה חלל חננו בשל היום את אירחותיהם של
 היהודים. בית המאפה יסגר והתם והאופה ישא עינו.
 יעבר לו יהודי בשוק. מננעתו מיפשלח לאחוריו
 ומשענתו בידו. ינש אליו שואר : מצאתיך יהודי רמאי !
 הנך עוסק במלאכתך ביום חננו. כי הלא זהו הדך
 אומנותך להשוב מחשבות מה לקנות ומתי למכור.
 הראני נא מה כתיקך! השופר ישים ידו בחיק העובר
 ויוציא צידו שמרי בסף : רשע ! יערר בו התדמה. כי
 איני יודע. כי ספסרות אתה עשה כזה ובכל שעה
 ישאו לך שט-חתיך פדי ? באומנותך אתה עוסק.
 הנך תפוש !
 יפוש השופר ביהודי. אחר יושב על הספסל בנך
 העיר ושואף אייר צח מלוא חוהו. ינש אהיו שופר :
 מה אתה עושה יהודי ? - לא כלום. - התרמה.
 כי איני יודע. שהיהודים חיים מן האויר ואתה מחלל
 שבת בשאפך אויר כמלוא פיך. הנך תפוש !
 במקום אחר ימצא שופר כחוד יהודי. שערתו גזיכות
 ומשקו על המכו הארך והוא צופה ומביט על הצפרים
 המעופפות ועל העצים הקבאים ועל העננים המרתפים
 ומתאמצים להאפיל את גדל תמה. ינש אליו : אהא !

פולנית. אעים כן הימים ועי הכחירות את הכרוז עיד
 הבחירות רק בשפת פולן. היהודים השתדלו. שידמיסו
 גם יהודית ועוד הבחירות לא הסכים. באו הבחורים ודרשו
 לתקן השנאות והמתינו כל היום ואין רשימות. השעה
 היתה רוחקת ואולם שומע לא היה ליהודים. בערב
 העתיקו היהודים את הרשימות והדפיסון יהודית. אך
 בינתים עברו שלושה ימים והיהודים לא ידעו עתה. כי
 עשוקים הם. בלשכת הבחירה ברובע היהודים לא ישב
 בשעת הבחירה אף יהודי אחר. השתדלו היהודים שומן
 הבחירה ידחה. כדי למלא את חסרון הבחורים. אך
 השתדלותם נדחתה. וכן השינו השלישים את מבוקשם.
 גבתו יהודים רק מועט קמן. בלי הששעה.

בארגנם של החרדים. דער יודי. שהחל בימים האלה
 לצאת בכל יום. יש סרק אחד בנליון 5. מטרוריעני
 נעדאנקען. הכותב מתאונן על הנזירות החדשות וכותב :
 האומה הפולנית צריכה להתפאה. כי אפשרה את
 התרבות היהודית העתקה וקנת הדתות להתקיים בארצה
 בצורתה הקדומה. ותחת זה היא מתנכלה לשכר ולמגר
 את אלה. בכל התקופות נתנה פולין גם את העם היהודי
 להיות בצדה ועתה כאשר נושעו הפולנים ונגאלה עמדו
 להכריזתו. האם זהו אשרו של עם. להשמיר את חברו
 האין זאת תעורה רעה לעצמו ? בשביל למוד תורתנו
 שבתנו שבתנו בודאי נלחם. זאת יודעים גם אלה
 שהסכימו לנזירות. נלחם בכל האמצעים ולא נשקוט כל
 זמן שלא יהיה לנו כפתון שלמות התורה והאמונה. אך
 כמה תיציא המדינה למלחמה הזאת וכמה תפסיד ?
 תחצנו משוע לשמים ומן השמים יעננו בלי ספק באופן
 שלא סללו התקפים של עכשו. אמחיות מעציבות
 אנטים אנו להניד לעם הפולני בשנת גאולתו. אך מי
 זה חייב בדבר ?

בהמצפה כבר נתברר הכלל. שכל הנמאם בעיני
 הגוים והם רוצים להפטר ממנו. יאמרו עליה כי הוא
 יהודי ומתוך שהיהודים כוויים. ממילא ימאס איתו הרבר
 בעיני העם. באשכנזי קבלה מעצמה הזם אה הנוונים
 שחור-אדום-זהב לרגלה הלאמי. עתה באו הדורשים מלך
 ומאסים בדגל הזה ובחרו שחור-לבן אדום לנוון דגלם
 ובכדי למאס את הראשון יקראו לו יהודי. הוואצקעני-
 בלאמי של בלאך מעיר על זה : לא התורה ולא
 המסורה מסרו לנו איזה גוון היה לארבעת דגלי ישראל.
 לקיאי האשכנזים נשא- לגלות סור. כי שחור-אדום-זהב
 הם גם נווני דגל ישראל. מנין להם זה? לא קשה
 למצוא את החידה. מתוך תשוקתם להשיב עטרת מלכם
 ליושנה יש צורך למאס את הרמובליקה וכמה ממאסים?
 אם לא בכנוי יהודי ומטילא גם דגלה הוא יהודי אעים
 שברגל הוה עצמו דגלו תמיד האנטישמיים האשכנזים
 מכל הכתות. אבל יפה היא רק מה שמוצא חן ורגל
 האנטישמיים הקודמים אבר חנו עתה ובעל-כרת נעשה
 יהודי. אמנם כן. הכל נעשה יהודי אם יאכר חנו רק
 דבר אחר. שבאמת מאת היהודים יצא. אינו נקרא יהודי
 זאינו נמאס : הנצרות. מתי תמאס זו בעיניהם ויעמדו על
 מוצאה היהודי האמתי !

עריענלעשעני. ארגנם של היהודים המהבוללים
 באונגרים פיסם שיחה של עורכו עם ראש הממשלה
 החדשה הוסאר. שהיה ראש צורתי ישראל. הוא הביע
 תקותו שגם היהודים ישמחו בממשלת אויחים ייעזרו
 לתקן המדינה. הנני נצרי מאמין ותר ערובה ליהודים.
 כי אתנהג בצדק. לא אוכל להעלים עיני מן העובדה.
 שבתוך מנהיגי הבולשיוויקים נמצאו יהודים רבים. היהודים
 האלה ננדו לא רק בארצם. כי אם גם ברחם העתיקה.
 אכזריהם ועברתם השמורה לנצרות העירו כעם בתוך
 ההמון. ידעתי. כי גם יהודים נווקו מן הבולשיוויסמוס.
 אבל גם ידעתי. שהכלל היהודי לא סרב לורם והוא
 ילא עמר ננדו בעוו. דעה נבערה של אנטישמי כאלו
 הנצרים עמדו ננדו ונלחמו בכל כחם.

מן הבא בירי. הרוק הערוב.

החוק המחוכם שחקק הסיים הפולני וקימו ואשרו
 כבר בפעם השלישית. מוכריני את אותה הלנדה היסתי.

שהיא כאמת: החבולה לבטל את היהרות והתעוררות זרים בעניינינו הפנימיים וחובתם היתה להלהם נגדה בכל מאמצי כחה, אלא ציונים יודעים מפהרים מפני לעו של נסינה לאחור כמו מפני מלאך המית וזחלו על אינטימי עם ועל עלבונם וכלבד שלא ירנו עליהם, כי הלקם עם ריאקציונרים, בעיקר הדבר לא יפסידו החרדים, כי המלמדים יקבלו רשויות ליסוד בים פרטיים שילמח בהם גם תורה ונם למודים כלליים ואם לא יהיה מאי ילמד ילדים קטנים פלפול, אין הפסד.

נצתו המציקים, נצחו המציקים את האראלים וגשבה ארץ ה', נגזרה הנזירה על השבת בפולין ככל הומרותיה ולא נתקבלו מכל השנויים, שדרש הצירים יהודים אף אהר, כאלפי נזירות רעות כבר עמד העם היהודי מיום החלו אויבו לשעברו ולשלוש בו, אבל כל הנזירות הרעות יצאו עד כה מאח לוחץ אחד ערין, שהתעמר בעם היהודי החלש הנתון תחת ידו להתעלל בו להנאתו או מאת מפלגת אחת, שאחה במקרה בשלטון, עתה נגזרה הנזירה הקשה בפעם הראשונה מאת כל העם הפולני כלומר באיכחה, שנבחרו על יד בבחירה כללית ושות, כל העם הפולני לרבות פושעי ישראל (חץ מדיאמנר, הרוצה להבחר עוד-פעם עיי יהודים) רוצה להעביר את ישראל על דתו ולהרס אשיות הבנין העתיק של האומה העברית, היעלה הדבר בידו? לוחצים אדירים הרבה יותר התנכלו בנו כימי מנורנו ולא יכלו לנו; יש להעמיד על החוקה, שלא יעלה הדבר גם ביד אלה, אבל השימת רוחצני, המתחילה מפרעה רעמסס השני, העשירה בעור שם אחר, וסוללה מיוחדת יש לרשימותינו ההיסטוריות, שהם קיימות לעד כבעליהן, ואם עד חיים איזנים נוערו לעם הפולני, עוד עתיד הוא לבא להתנפל לדגלנו כשענת כי תראה חמוד שונאך וכו'... לא צדק מר גרינבוים, שבטא מתוך צערו בחשו דבר שאינו נאה לעם היהודי והעלול להזיק לנו בנקמה מרה: בזה הפסדתם את ווילנא, את מינסק ואת גליציה המזרחית! קרא גרינבוים במר נפשו כאשר החליט הסים פה אהר בקריאה השלישית לנווד נדדה על השבת, שישבתו כל היהודים ביום א' ובחגים קתולים אף בסתרי חדריהם, כאלו ביד היהודים מונח גורל הארצות, חלילה לנו מג'ום באופן כזה; מלבד הנקמה הצפויה לה, הלא גם אנו נפסיד בהקשנת חמדניה, העם היהודים צופה לימים רחוקים ולא מקרוב.

נקר! ש' המאה סארקובסקי בדמבלין, שאשם כי רצח שש נערות יהודיות (בתוכן 4 אחיות) בוונו וקצתן נאנסו לפני מותן — יצא זכאי בדיו מאין ראיות ברורות, הקסינור הוכיח רשעו ודרש לרונו למיתה, כי הוא הרשיע לא רק ברצח הזה, אלא גם נגד אכרים קתולים, הויר בהמשה עשר מקרים בגול והמם, אך סניינו למד עליו זמנת, שאם יחייבו את הנאשם יהיה כל הצבא השלני חייב והיהודים יוכיחו בפאריז מה עוללו להם החילים, לא נקרא תנר על המשפט, מה עשו שופטים עשוי ואין להרהר אחריהם, אבל מעשה דמבלין יהיה רשום כזכרונות דברי ימינו ביחד עם מאורעות לבוב, מינסק, פינסק, ווילנא, נאנסו ונהרגו שש נערות יהודיות על לא דבר ואין ראיה לעניש את הרוצח הרוגע לכל.

מקרוב ומרחוק

בישראל, מקס: ורוד בא לנדונה והיא משתתף בשיבות הועהים בשעה רבת האחריות הזאת. — כלוח נפתה בשבוע שעבר סמינר עברי למורים. — המשלה החדשה צותה להוציא לחששי את כל האשים שנחפשו בגליציה המזרחית ונכלאו או הושם עליהם משטר ולשלחם הביתה ברי — כך מסעיפה המקודה — להטיל שלום בין העמים בגליציה, בכל אופן סימן יפה היא לממשלה החדשה. — בהאישא נתאשרה הכרת אחריות חדשה של יהודים, שתתעסק לעת עתה רק באחריות נגד דליקה. — פינפסוי וויצמן, השובה באי, הלך לקאורה ודבר שם עם שררהצבא האנגלי אלכנאי באי מקיים סוה הוצאות טובות. — לתדש הבא סכינים

של כמה אלפי איש והספידוהו הרב ריד פייטוואנג בשם הקהל, ריד ליאון וייך בשם הציונים, ריד לוטהררין בשם יהודי גליציה, אינו שמריק, ד"ר פלאשקיס, ריד מרסקובר, ריד שמרכר, מר איווק מורטשינר ומר לכל מויכיש.

מדרכי במקום שמואל, עד כה התרעמו צוררנו בארץ הואח רק על אמריקה ועל אנגליה, שהעליבו את רגשות הפולנים הגמורים בשלהם אליהם יהודים לחקר ולדרוש על כל הנעשה ליהודים (אע"פ שכפי הנראה דרש פדרבסקי ככוונה יהודים...) מזדנת היתה להם נחת-רוח, שאינה מעליבה ואינה מתעבה בעניני פולין, עתה הפסידו גם את צרפת, בא-כח צבא צרפת בפולין, הגראל הנרי, המא ונספל, שהשתמש במסעת מסהיב שתחת ידו לעשות עושר על נקלה, כי תחת למלא את המסעות צרכי צבא מלאום מיני מותרות, שנמכרו פה במחיר מוכ, במזמו שלחה ממשלת צרפת את הגנרל היהודי מר דק ועתונו צוררנו מקיאום את מרתם, הנם צרפת לא תחשב עם רגשי פולין? אכן נודע להם, שאין לסמוך על קלמנסה, המכר פקידים יהודים ועוזרים יהודים ומגמרים יהודים, מקח טעות היתה כל הבטחה עם האנטנט, מדוע אין יודעים עוד, כי לפולנים אמתים מוטב שיבא אליהם גנרל צרפתי קתולי המנצל את הארץ ולא יהודי תם וישר, אך יש אנשים הכופדים בכל הרבה מרוק אינו יהודי כלל, אלא דוצים קנאי הפולנים להתנפל קצת על קלמנסה בעל בריתם המתיוע עם יהודים, אם ים בעלילת שוא.

בטיול גזירה, כמוכן לא בפולין ולא בכל המזרח, נזרדה רעה, שנזרדה על הגולים באנגליה, שלא יכנסו גולים חיים אל מרכות בריטניה הגדולה, בטרם עיי בית האצילים, שההנגד גם לממשלה ונם לבית נבחרים העם ודחה בקריאה השניה את הזק נעילה שערי הארץ בפני כל המהגרים חורים, החוק יהול רק על נתיני ארצות האויבים (אשכנזי הנר פורקיה) ולא על נתיני פולין, רוסיה, רומניה, ליטא, אוקראינה וכו'.

מוסר אב, בשיבת כל החשמנים בוטיקאן הביע הפסא את מוסרה דברים, הוצאים מן הלב, לכהנים קנאים המגרם עם בעם זמעוררים קנאות לאומית בקרב המוני העמים בארצות שונות, האב הקרוש הביע רצינו שאגודת העמים תאחד את כל העמים לאחים, בלי הבדל בין מנצחים למנוצחים, בין רוב למגוש, היקבלו הכהנים הקנאים את הדברים האלה מפי אביהם ואדונם? ספק גדול הוא; כבר ראינו במקרים אחרים, שקנאים דתיים מקבלים מן הדת רק דבר נוח להם וקרוב ללבם, אבל להתנבר על תאומם ולשנות את מנהגיהם לא יאבו ולא ישמעו.

הצרפתים בהרין, נודע זה כמה, כי העם הנאור שכנאוורים, הצרפתים, נוהגים בנמום רק באינצז, ואולם מהוץ לארצם הם נעשים ברכים כמו כימי הבינים, בזה נבין מפני מה אין עוד ליהודי אלגור ותנים זכות אורחים, אע"פ שהם ממלאים חובתם יותר מצרפתים נמורים, והיה מעשה, שאינוני יהודי, שעכר בצבא בתור סקר היל התותח בשעת הסלחמה הגיש בקשה אל הממשלה, לחת לו שדה באזניר משרות הממשלה, הבמונה על המושבה דחה בקשתו לפי שהוא יהודי, כי יש חוק, שאין לחת שדה באפריקה אלא לצרפתי והיהודי אינו צרפתי, והתבוללות יהודי צרפת היכן הוא, לדיק יינעו זה יותר טמאה ישנה להבלע בצרפתים ולכהש בעם ישראל.

נזירה על החרדים, כמזענת העיר לודז הציע יועץ העיר הסוציאלי ליכטענשטיין, לבטל את החרדים, לפי שאין מלמדים בהם למודים כלליים נחוצים, אלא רק ספרים דתיים, שאינם שייכים לילדים, בא-כח החרדים הנינו על החרדים בשם חרות הדת, בשם צורך הדת להגן מפני הסוציאליות וכדו, באי כה הציונים שתקו וכל היועצים הנכבדים הסכימו להצעה, כי ראו בה תחבולה יפה להכרית את היהדות וכשעמדו למנין נתקבלה ההצעה פה אהר חוץ מרעות החרדים, הציינים לא השתתפו בהצעה, והו לפי דעתנו מעשה לא נכון מצד הציונים, על הם היה לראות בהצעה סה

האתהת ויגשלה מן הכפריים, את נרהם יימנו ואת נכסיהם יגולו וישחיתו ואין ניתנים ליהודי מרוך קף רנל בכפר, תשלומו נזק לא תשלם הממשלה והמשחיתים לא יענשו, ואזורים הוקמו ליהודים לשמור צעדיהם, שלא ימצאו משפטם בשוהר.

ועוד יותר מן היהודי יסכול הצבור, בכדי להשפיל את היהודים ולהחלישם, ישללו מהם כל הי צבור וכל אפשרות תרבות יהודית, את בתי הכרותיהם יהרימו, את בתי ספרם ינעלו, את אספותיהם יאסרו התקפים, אסור ליהודי לעבוד ממקום למקום בלי תעודה ואת התעודות אין להשיג אלא בשוחד רב, במצב כזה לא השתתפו היהודים והמריארים בבחירות, רק במקומות אחרים כפי העריצים את היהודים ללכת אל הבחירה, מוכן מאליו שהפקידים היהודים נפסלו, אך גם עורכי הדין היהודים נפסלו, לפי שלא רצו להשבע שבועת אמונים למלך רומניה במרים יצא דבר ועידת העמים עיד גודל הארץ, סטודנטים, שיצאו מן הארץ לנטור למודיהם וכי האוני-בריטישה כאן נהפכה לרומנית, מפסידים זכות אזרחותם, הרומנים עושים עכשו להלקי העמים האחרים (כשלושים אהווים ממאה) מה שעשו המריארים תמיד; לוחצים כל עם ולשון ואינם ניתנים כל רנש לאומי לבצבץ, לא חנם סרבו הרומנים לקבל חוק זכות המעושים, המעושים נחשבים כאלו אינם.

אך ללחץ הזה יש גם צד טוב, כל זמן שקרבו המריארים את היהודים כהלכת לשון, הלכו אחריהם זהתבוללו וכפרו בלאומם, עכשו שהרומנים כופים את היהודים לשכוח את עםם ולהיות רומנים, נעשו כל היהודים לאומיים וציונים, גם החרדים קשיי העורתו גם הדכנים המאוונים, מורים בגלוי בלאום יהודי ותהום על שעות ההתבוללות, משלמי שקל היו בארץ הזאת לא יותר מתיק והיום ישנם חמשים אלף, לקרן הקימה ננכה בכל שבוע כייב אלף כ', והנצחון הזה יש לנו בזכות אוסור לאומיות ישראל כמו ברוסיה, מים נגובים ימתקין זה כלל גדול, יפציץ.

השבוע

אדולף שטאנר

הנה גם מנהיג הציונים הזה הלך לעולמו בדמי ימיו, גם הוא לא זכה להכנס אל הארץ משאת נפשו, שהקדיש לה כל חייו, בהו וכשרונו ועסק בהכנתה בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו, כאלו ברית ברחה לכל מבשרי הנאולה, שלא יראו את הארץ, שנשא נפשם אליה, כן נועו בלא עתם הרצל וממלא מקומו וואלפואהן ומנהיגי הציונים ברוסיה משלינו בעתה גם מנהיגי הציונים בגליציה ובאוסטריה, הוא היה אבי הפוליטיקה הארצית בפולין, הוא היה הראשון, שהוציא את העקבות מהכרית קיום הלאום היהודי; אם לאום יהודי קים, אם לא נבלע ישראל בניים, הרי לא יוכל היות גם מתפוצץ ליסימים ומתחשב לעמים אחרים; מי שמדבר יהודית אינו יכול לכתוב בשקר, כי הוא מיבר לשון אחרת רק בכדי לעשות נחת רוח לשונאי ישראל, שאינם הוצים לדעת קיום עם יהודי; אם שני לאומים נצים על השררה כארץ אין לעם היהודי לבא ככתוב השלישי להכריע ביניהם בהסתפחו לעם זה לזק השני, אסור לו להתערב כריבו, כי אינו יודע מי ינצה ונקמתו של מי קשה תהיה יותר, ובכה ישרו זה משך אחריו רוב יהודי גליציה ושיטתו זאת היתה לעינים גם ליהודי פולין, אוקראינה וליטא, שהלכו בעקבותיו, כולנו זוכרים עוד את עבירה הנאמנה ארבע שנים בפרלמנט האוסטרי, את מלחמתו הקשה בשוטינו לוונשטיין, ריאמאנר וכדו, והנצחון בצדה אע"פ שלא נבחר עוד בשנת 1911 בנכלי אשיי חמם ומרמה, העם הניצוי כמעט בולו עמד בצרו ועדיין הוא עומד במהגרו הנעוב עתה. — אדולף שטנר היה כן 60 שנה, מחלת הנופת עשתה [כך לחיו רבי הפעולות, תנצבה, בקבורתו ביום ב' ש"ז השתתף המון עם רב

מוצא אחם בדמותו אתו למשוררים וסופרים אחרים. בכל זאת עליו להזהר מאד שלא לקרוב יותר מדי. השמש יכה תמיד את ימי הירח אם נעמדם יחד. אך כשנתבונן על כל אחר לבדו אז נגלה גם את כחירות הגונה של המאור הקטן.

כי כשם שהזמן והתקופה נרמז לביאליק להיות הגדול' בכל משוררי הגלות בה בשעה שכל העם העבר מהעודד ואזור את מתניו להשתחרר מאויביו; ולשירתו להיות אספקלריה מאירה של הגלות והעבר. בה בשעה שהם חולפים לבלי שוב עוד כצדחה הקודמת; וכשם שהזמן והתקופה עשו את משרניהובסקי למשורר העתיד ואדיאליו ואת שירתו להד הנבונה וההתאמצות של עם שלם המכיר בערבו והמתפרץ אל החיים החדשים — כך גם נרמז התנאים ליעקב כהן להיות ילד קל הרעת שהשתחרר כבר ממאמרו העבר. אך לא שם עוד את ידיו בכבלים ולא השתעבד גדוץ לאדיאלי העתיד והוא כלו חפשי לנפשו מבלי רעת מת לעשות בחפשות. ולפיכך כל מאוייו הם רק ליהנות מן החיים ומן העולם. שהיו שלולים מסנו עד הנה. וכל חפצו הוא רק לרקד ולשטוח באותה הפיוזה ולקלות-ודעת. שרק הילד מוכשר לה. ואותו העם, אשר הד השיבה מרחת עליו ושכמעט הזקנה קפצה בו. זקק לפעמים למעשה-ילדות כזה. ואין זה משל בלבד.

ותכונה כהן זו השפיעה הרבה על רוח שירתו. כי אע"פ שהוא מספל תריר ברנשות הלב. איננו מאהם המשוררים. שמקור השירה נמצא בתוך לבו הוא. כמו ביאליק. שאהת היא לו מאין לשאף את רוח השירה. כי מקורה נמצא בלבו ולכן אפילו בגם. ביום ימי של המבע והחיים. מוצא הוא פנינים יקרות מאד. אבל כהן. מקור השירה נמצא מחוצה לו. ואם גם לפעמים הוא מרניש את לבו פועם. לא יוכל להביע את רגשותיו בלי השמעה עזה מן החוץ:

זה זמן כביר. מאיזה סבה פליאה
ובת-שירתי נאלמה דומיה, —
בעד אשר כנגנית הרמוניה
יפעם בי יצלצל בי הלב
... עיד ועיר קרנים — ועתר ריחות

בזמירות כרובים אעד מן הלב. (התעוררות)
הוא מתחנן לעוד ועיר קרנים. שתעוררנה את בת שירתו. הוא צריך להשמעה מן החוץ שמש כאותה הצפור. אשר נשיתה המבעית לשיר נמצא בה אף כשהשמים זועפים. אך את קולה תשמיע רק כשהשמש מאירה. ודאי שכל פ"טן מושפע מן החוץ. אולם במשוררים האחרים נראה. שלא הם נשתעברו למבע ונעשו לה עבדים. אלא להפך. התגברו עליה והכריחו אותה למעול כהפסם. וכל ההשעיות החיצוניות נכנעות תחת שלטון לבם. כמו שנראה בביאליק. שהוא שופך את חנו גם על צרצור הצרצור הרלית. העניות. האבלות וקורי העכביש ומציני אותם לפנינו כהולכים שלוכי זרוע עם האר והדר שבתי הא"ם. והמעף הכביר של משרניהובסקי ושירתו המלאה נבורה ורוממות. מעידים למדי. עד כמה התנבר גם הוא על המבע והיה נזהר מלהשתעבד לה. אולם כהן הוא בלי משועבר למבע. בלי השפעת הסכיבה אי אפשר לו לזוז ממקומו כלל. בלי זריחת השמש אי אפשר לו לפצות סה. והיה הסבה ששיריו חד-גונים הם ולא נפגש בהם את המון הרגשות וההפכים וגם לא את הקדושה והרוממות של שני גדולי משורריו. עקב השתעברו למבע חגנו מוגבל ומצומצם מאד. בי מחוות המבע בכל יפעחם אינם משתנים טיפס ליום. הרגשת המשורר תוכל אמנם להתנבר מעת ל.ת. אך היסוד הוא תמיד אהר זה לא ישתנה לעולם. אולם למשוררים. שלבם מכניע את הסכיבה והשעיתה. יהיה מקום רחב להתנדר בו. החוכן מתחדש ומתרחב בכל יום ויום. הרגשים הומים תמיד ואין לך דבר בעולם המשתנה במהירות יותר רבה מאשר נשפת האדם עם רגשותיו השונים והמשונים.

השעבור וההכנעה למבע הם נרמז גם לשנוי ההשקפה בין כהן ומשרניהובסקי ביחום. אל מחוות המבע. זה האחרון מיצא את אדיאלו בתוך איתי המבע ובתוך התנשויות כחות המבע רואה הוא את עצמו מאושר וק

באמריקה החלים ברוב דעה שאסור למועלי מסלות הברזל להמסיק את עבודתם משום טענות ותביעות. האניה האנגלית ליענמשין. שהיו בה מלבד מלחיה וחילה 530 נוסעים. נשקעה בים ולא נצולו אלא 37 איש. בטוריה פרצה מרידה נגד האנגלים. הועד הפוליטי הסורי הכריז את סיוולי למלך על כל ארצות הערבים; בכלי אשור. ארם. ערב. סוריה ופלשתינה ואת הפחה יאשים לנציב רמשק. שר הצבא אלנכאי צוה לתפוש את יאשים. — בים האנלנטי שלמו בימים האלה סעוה עצומות שנתקו את חבורי הפלנרף וטרפו את הספינות עד שלא יכלו לעבור הלאה. ספינות רבות נעלמו. יש אומרים שזהו מעין חרבן העולם. שנבאו התוכנים.

רמת המצפה.

לאופי שירתו של יעקב כהן.

"Ich singe wie der Vogel singt, der
in den Zweigen wohnt." (Göthe).

את התרומים האלה. שהביע גדול משוררי אשכנז. קבע יעקב כהן בראש. ספר השירים שלו. ובצדק. כי באמת הולמים הם אותו ואת שירתו יותר מאשר את נחה בעצמו. שהביעם. הלא המורים האלה בודאי אינם מתאימים לתאר בהם את הלך-רוחו של הנאון הנרמני ושירתו. אשר מעופה הכביר לא ירשה כלל לרמותה לשירת הצפור התמימה. המשתפכת אמנם בכח אינם-סינקפיזי ומבעין אך בלי התפעלות והתרוסמות. בלי תוך ונשמה יתירה. אבל מתאימים בשלמותם לשירת כהן. שהיא סבעית ונוכעת מן הלב. בלי השתתפות הטח כלל. שאין בה אף שמיץ של חקרנות והתפלספות. כאלו שנמצא אצל משורריו דאחרים.

אבל איזה יופי ימצא היהודי — שהדרות הקודמים הנחילוהו את הוש החקרנות ואת הנטיה להתפלספות — כשירת הצפור. שאין בה מאומה מאלה. אה לא מן הנשנב. הנעלה והמרום. הרגילים להשתתף בכל רגשות לבו של היהודי ?

אם אנחנו מעריצים את שירת ביאליק. הסבה היא פשוטה. בה מתנשפים זכרונות עברנו ושאיפות עתידנו. בה מוכעים רגשות ארבתנו ושנאתנו. בה משתקפים נהרי הדמעות. שגולו מעיני רכבות הנשמות העלובות. שנשבעו בים הצרות הגלותי. הלא ביאליק מביע מה שכל אחד ממנו מרניש היטב. אך אינו מוצא לו גיב שפחים. מה שאנחנו מתלבטים ונלאים למצוא לו מכסא נכון הביע ביאליק במלים ומבטאים כל-יך ככירים. עד שנבהלנו מאני גדלם ורוממותם. ולא עוד. אלא ריח העבר והניפו. שהשאירו גם אי-אלה זכרונות נעים בלבנו נרף ועולה מכל שורה ומלה בשירתו והוא הוא שמחבבו עוד יותר עלינו.

ואם אנחנו מעריצים את משרניהובסקי. גם פה יש סבה מספקת. הלא בו התמוזי יפה היהדות הקדמוניה של נביאינו הקדמונים עם האירוספאות שבנו היום. ואם גם ריח העבר איננו נרף ממנו בכל-זאת הוא אהוב לנו מחמת העתיד הכלול בשירתו. כי אנחנו מוצאים בו את האדיאל. שכולנו שאפים אליו לחבר את זכרונות העבר עם דמינות העתיד. ואם גם הוא אינו משורר הגלות זו אינה בשציאות לפניו. הלא גם אנחנו משתדלים לנער מעלינו את עפר הגלות! הלא דוקא משם כך הוא הגואל האמתי של דגשות העם העברי. ואם לפעמים הוא פורץ נדר ושש במרחקים. האם בו האשם אם רגשותם מתנברים במדה כל-יך טרובה עד שאינו שולט ברוחו ?

אבל שירתו של כהן מה פירושה ? איזה מקום תופשת היא ב-פרוחנו? כלומר, כמה יש בה מרות הדור והזמן יותר מאשר מפרי רוח היחיד. שאין לו עם שאר בני דורו ולא כלום ?
בודאי. אם נמד את יעקב כהן באיתה אמת המדה. שאנחנו סוחרים בה את גדולי משורריו — נעלה חרם כיריו. אם גם המכקר. המבקש אמצעים למען הביאש אם אפיו של המשורר או האוסר. שהוא מטפל בו. הוא סכיר בעדנו ובעמם של החיים :

בשוויץ ועיר ה,מזרחים' מכל העולם כבול או בצירך. — באנגריטטה האנגלית בקסברדש לומדים החלמירים היהודים וגם נוצרים בשקירה עכרית. — באנגליה קבצו היהודים 50,000 ליפרא שמרלינג וגם הממשלה נתנה סכום בזה וקנו מלכוסים ונעלים בשביל עניי היהודים בפולין וליטא. — בקנדה החליטו עוורי החיים היהודים באספית בכל הערים להקדיש חמש שעות עבודה ליהודי היהודים באקראינה; את שכר 5 שעות יתנו לוועד העזרה. נפלא הדבר. שגם חיים קתולים איטלים נלוו להם בצדקה הזאת. — בדמשק קמה תנועה נגד הציונים. המורים העברים מפליגי אי בריתו מן העיר. כי יואו לנפשו. אע"פ שההודי האמיד סיוולי שלא לנוע ביהודים. — באיי מיםרים עתה גדוד יהודי חדש תחת הגנרלים מאמריקה. ששבו הביתה. הגדוד ישמור שלום היהודים. — על הר ציון סמוך לשער ציון בירושלם נפעה הממשלה נן עיר חדש. — נפתח בירושלם מלון יהודי חדש גדול. שיכול 120 אורחים. — הערבים הפלשתינאים. שגלו לאמריקה. חהרים עתה מחנות מחנות דרכש בידיהם והמה קונים שדות ובתים ומתאחזים להקדים את היהודים. — הועהים הציוני מוקים. שרומניה התחייבה לתת לכל היהודים בארצותיה זכויות אזרחים נמרות. אבל לא זכויות לאומיות. אף לא כאותן שהתחייבה פולין בענין בים ושבת. — לשכת הרפוט האוקראינית מדועה. כי המזכיר לעניני החוץ באמריקה לנסניג הניה. שיהודי אוקראינה יעסדו תחת חסות אמריקה. — ברוסיה הדומיית לא מסקו עוד ההרגות ביהודים. בימים האחרונים הרגו אנשי דיניקין 19 אהף יהודים. — בלנרן. נוסדה חברת הרופת חדשה של יהודים בשם 'שמך' לעסק בחרופת שמן באיי במדה טרובה. קרנה עולה לע"ע לרבע מיליון ליש. — ראשי הציונים בשוויץ מיסדים שם במחז מעסין מושבה יהודית לעבודת הארסה. ללמד בני יהודים מלאכת החקלאות. הממשלה עומדה לימינם. — בשבעי הזה יצא מוויץ מסע מיוחד. שיוביל 1400 ילדים יהודיים להולנד. להשיב נפשותם ולחוקם. כמובן עבודה אימצא מילר היא זאת. — בלנרן יתה אספת עם גדולה לקרוא תגר על הרנות היהודים ברופיה הדומיית. השתתפו כל גדולי היהודים. נוד קרן של 35 מיליון מארק. — באמריקה הדומיית אספו היהודים 70 מיליון מארק להצלת יהודי רוסיה.

בעמרים. ברוכלין בירת אירלנד התנקשו הסוחרים בגנפש הנציב האנגלי ננרל פרנשט וירדו אליו וזרקו עליו פצצה. אך החשיאו את המסרה. — באוסטריה ובאונגרים חדל מעבר הרכבות במסעיב מאין פחס. — בצרפת שמים אה סכום הכסף הנצרך לתקון חריכות המלחמה בצפון לקיל מיליאודים. -- ממשלת אוסטריה הוציאה לאור הלך שני ושלישי של הספר האדום ומסמו יצא שההייב בפרוץ המלחמה היה מושלי אוסטריה משנת 1914. — כפי ידיעות מסושפא בחרו הקורדים (וכשרים ירשי ההרים מסורה לאשוד ובבל) בענוור פאשא. (שהיה שר הצבא המורקי במלחמה) למלך. — אמריקה מצודה בזכות אירלנד נגד אנגליה ודורשה להפרידה מסנה. — מספר החתים בשחת בוויך נתרבה פי שלש מחמת רעב. מאו חדלה המלחמה נפחתו הפריה רוביה במאה ושלישים אלף נפש. — היוקר בוויץ מסיף והולך עד אין נבול ובעלי משכורת קצובה מובלים רעב. אע"פ שכל ההניות מלאות מוון. מחיר קיג קמח 50 ב. קיג בשר 100. ביצה אהת 9 ב. — אהרי אשר הכחדו הבולשוי חיקים ברופיה את צבאות קולמשאק ואת צבאות יודיניטש ואת חיל אנגליה. הכו מכה נצחת גם את חיל דיניקין וחפשו את הרקוב ואת קיוב ושאר כרבי הגנב. ימן ואנגליה רנוות מסחר. שמא יחררו החיילות האדומים גם אל ארצותם. — אוסטריה החכירה את האנופול של שבק לזרים. כדי להכניס לפי שעה מעט כסף זר אל הארץ להחיהה. — בכודפס נתלו 14 איש מערפי הקמונים-מים. — היל הב לשווייקים מצאו בסכיר בית חולים בשדה ובחוכו שבע מאות חיילים נפצעים מחיל קולמשאק קפואים. — אנגליה נחסה על מעשיה. אחרי הפסיקה את הרין והדברים עם ליאווניב באיכה הכולשווייקים ברניה. דאתה את נצחונם בכל מערכות המלחמה ברופיה וחרה למשאה ולמתנה עמם. כי נפל מהם עליה. שםא יפדשו רשתה על מורקיה. פרס והודו. — הסינאש

אז בני לב נבר אנכי אינשה
אני אח לסערה, לסלעים וליערים.

איך מחיח כהן לשבע? לא לא תני מבג, עליהם לא
שר לנו אף שיר אחר. בתוכם הוא מתירא, מתבטל,
מפחד ומסתתר. אולם כראותו את הטבע התמימה, את
יבוקם המשתרע לאין סוף אז:

הוי אבין נפשי, אשכיל אל מצבי:
מהקטן מאד אנכי ומה דל!
יחיי מה, מאין זה ואנה —

אזכוב רנע דעת נאמנה. (במרחביה).

בשעה שמשר, מתרומם ומתעלה כראותו את איתני
הטבע, רואה כהן את עצמו דל, קטן, פעוט ושפל
כראותו את הטבע היום יומית, את הטבע התמימה. כי
נשמת הצפור שלו אינה מקפת את המרחביה. הוא
המשתעבד לשבע מבלי להתנבר עליה בשום אופן. מן
ההכרח הוא שובטל את עצמו בתוך הטבע הרגילה ואין
צריך לומר כשבע הבלתי ונילה.

וכזה נבר אה כהן גם בשירו. צעני אחד ממישב
שיריו מחמת הפשטות שבו, שהיא אחת המדות הנעלות
המציניות את משוררנו זה. המדה הזאת לא חסרה גם
לביאליק, אבל זרה לנמרי היא לשטרניחובסקי, כילפשמות
אינה מוכשרה נפש מלאה נבונה בשלו. וכשיר הנעלה
הזה נכיר גם כן את האדם הקטן, הפעוט והסבטל אה
עצמו המסתפק במועט, מבלי לשאף לגדולות עד כדי
להניש את עצמו מאושר לו יהיה צעני, כי אז לא
יהיה עוד כלוא בעיר, אלא, מעוננו יהיה כל יער וערבה
ויתקרב אל הטבע, אל המקור, ששמנו יצא. ומוכן מאליו,
שמשורר בזה לא יבקש את אריאלו בתוך הפראות
שכטבע וגם לא יחפץ להרמות לחיתו-מרה כשצנחניחובסקי,
אלא ישאף לשכע התמימה, לחיי אדם ותוה, לאותם
החיים שהאדם לא ידע עוד להפריד בין הטוב והרע; גם
הוא מתגעגע לחיי חופש ודורו, אך לא במשד. למען
הראות את זרועו החשופה, את בחו ואת אגרומו, אלא
להפך, כדי לחיות חיים שקטים ושאננים. חיי הצפור
יעד עם נשמה זכה ותמימה.

והשאיפה התמימה והענונית הזאת — המשרה את
דח-נן-הערן אף על הגרועים שבשיריו — היא המושב
היסודי המענין אותנו בשירתו, אם גם שעבודו, הנעטו
ובטל עצמו בולטים אף מתחת הסכפה הנעלה הזו.
יהושע זילברדינג.

קונקורס.

הקהלה היהודית בהאליטש רוצה לקבל רב אביר.
מי שכתר הרבנות הולמו יפנה בבקשה בציוף התעורות
הנצרכות עם דין ישראל ודין איה עד טיו בשבט
שנה זו עם הארדסה

Przełożenie gminy wyzn. izr. w Haliczu
פרס קצוב שלוש מאות כתרין לחודש ובמשך ומי
היוקר יקבל הוספה עוד שלוש מאות כתר לחודש, מיה
שש מאות כתר לחודש. חוץ מן ההכנסות המפלות
השייכות לרב הקהלה.

קבל דעת ישורון בהעליששו, כסלו תר"פ.

נשיא העדה

צבי הירש פיש.

אחת מהטחלות הנפוצות ביותר והמרבקות היא מחלת
השחין (שוויצרובעס). הכחלה הזאת, הירועה מלפני המלחמה
להרבה אנשים רק עפ"י השמיעה, בזמן הזה, מזכת לקי תנקון
שפאת היוקר של כלי אבן וסבון, הגיעה כמעט לכל חדרות
של האוכלוסין הושפת היה, תכגע בלהץ (בעמידה בשורה)
בתחלה במחלת השחין רים, שהמיקרוב של המחלה ימצא לו
שקום על עור האדם, שהיה בריא עד עכשן,
אמצעי ריקלי נגר המחלה הזאת היא משהה

„PRURIGOL-SPIESS“

המשמשת תרים בפני ההתרבקות זמאירך גיפא היא פרפאה
את השחין.
לפרוריגול-ספייס" אין דיה רע ואיננו מלבד את כלי הלכן
זאיננו כגרה את העור ויחד עם זה מסיר את השחין באופן ריקלי.
כדי להפטר מחשחין די להשתמש בהמשהה
„PRURIGOL-SPIESS“ במשך של 3-4 ימים, ברוזן
כמה את הנף כאמכמי של סכון.
„PRURIGOL-SPIESS“ עם חמקה, גמל עם תומר,
נמכר בכל האפטיקת וסחטני חמאטיקת.

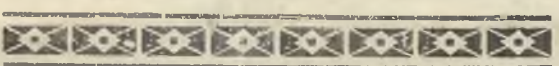
חידות הגדות.

עיד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמעון מנחם לור.

הכנ העני נים: פתיחה. פיק אן סוד הסמבטון
בתור אות לקדושת שבת. (ב) חסמבטון והתרי החשך
ביחוסם להשבטים. (ג) ההגדה על אדות בני משה
וסודה. (ד) ממלכות ישראל בערב הדרומית וכאפריקה
המזרחית. ממלכות יהודיות של הכוזרים. ההלויים והאזוארים
כאירפה. (ה) אלדד הדני וספוריו. (ו) נפלאות עשהיש
מקומות ע"י עדים נכרים. (ז) מהות השבטים ההם וסוד
שבט ינוס. (ח) ממלכת ישראל באווא התיכונה. (בשורת
בנימן מסדילוח). (ט) כשורות עיד ביאת עשהיש והמשיח.
יבושת הסמבטון. (י) ממלכת ישראל במערב מרה. יא)
דוד הראובני ושליחותו (ממלכת ישראל במערב ערב).
(יב) ממלכת ישראל בהורו (דברי הימים של עשהיש.
יג) עקבות נדחי ישראל באווא המזרחית וכאוסטריא.
יד) ערדראיה לכל הגדות. (טו) אגרת נחמה מבני משה.
ואשר מעבר לנהר סמבטון. (טז) שבתו צבי ועשרה
השבטים. (יז) הגדת היהודים האדומים וימרה. (יח) תורים
נוסעים לבקש את עשהיש (מכתבי רבנים אל בני משה).
(טט) עשרת השבטים והסמבטון בחינא. (כ) עשרה
השבטים באפריקה. באו האנגלים — עשרת השבטים.
(כב) היפנים — עשרת השבטים. (כג) כגול ההשעיה
החדשה, שהתבוללו עשהיש בניים. (כד) פתרון החידה.
(כה) השבטים ומחלקותם באין ואופן גלותם. (כו) יהודה
וישראל נוי אהר. (כז) שנים עשר שבטים בזמן הזה.
כה. אחיית דבר.

בל הפרובלמות האלה תתבאנה בחקירה מדעית
חפשית בהגרות כל הזמנים בענין זה יגלו מקורן ומחוקן.
כל ההשערות תבחנו. להעמיד את הדבר על אמתותו.
מחיר הספר 5 כתרין. — להשינו ע"י האדמיניס-
טריציא „המצפה“ בקראקא.

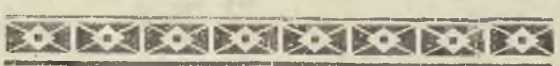
Kreis Wiener jüdischer (literarischer)

VOLKSKALENDER

für das Jahr 5679

הלוח המפורטי הזה מכיל מלבד לוח מדויק ומפורט
החושב סק"י כל יום ויום בדברי ימינו ויום משיח כל
איש מצוין בישראל — גם מאמרים צבורים וספרותיים
מדעיים, ספורים, ציורים, שירים ומתלים מאת סופרים
מצוינים (הכל בשפת אשכנז).

נמכר ע"י „המצפה“ מחירו 6 כתרין.

מודעה גדולה.

מאת בית מסחר הספרים, התחזיה המפורסם
בסמאניסלב

אבשר את אחב"י, כי יוכלו למצוא בנימיהם שלי כל
מיני ספרי הנדן ולמוד מכל הפרלנים. כל מיני ספרי
ורמל, חומשים, תנכ"ן, סידורים, תפילין, מוונות,
מלחות, ציציות, כל ספרי השכלה מן הספרות העברית
והיהודית. מלין עברי חדש מתרגם פודנית ואשכנזית
סכודך 60 כתר. הספר הפרטני החדש „הספרי“ 15 כ.
תמונת כל סופרנו ומפייסם יהודיים, קרשת עביות
יהודיות מצורות, ספייס מציאליים וספרים מחכמי
ישראל, הכל במחירים נמוכים. למרס, לנים עברים,
ולחברות אחן רבט הנן. בקבלי דמי קדימה אשלח כוקיפה.

Księgarnia „Hatchija“ (7-10)

A. Robinsohn, Stawisławów

ספרים טובים ע"י המצפה.

- דח ישראל, מחקר, להנן אל התורה מפני תרסית המבקים
הנצרים. הכפי הומן קראו לו כוזרו חדש מאת הירב החכם
מתלמודי גדל ר' מרדכי מורפארה. קר. 8
- משנה בספ פירוש קצר על התורה על דרך המחקר וצנחטו של
כקרא מאת החוקר הקדמון יוזף אבן בספי. קר. 10
- דקדוק ששת עבר (באופן מדעי מיוחד) מאת ברוד שפינווא, 7
שני ספרים נפתחים: יזכרי האגרת ויון מצולה
על זכתי שנת ת"ח. קר. 5
- המשורר העברי (קובץ שירים לאומיים). 5
- לוח שעשועים קובץ מאמרים מדעים, ספרותיים, שירים
וספורים. 4
- מחזות וספורים מאת דוד י. זלברבוש (168 עמוד
גדולים). 8
- תמונות ומפוסים מאת ש. וואלקובסקי. 5
- השרון (קובץ מאמרים מדעים וספרותיים). 5
- הלאה הנשק (ספור מאת ברתה סיפיר תרגום צהיר). 4
- עין פיי (ילקוט ספרותי של מאמרי מדע וספרים). 8
- לבות נשברים (שיתות ספרותיות) מאת ד"ר ייל לאנדא. 4
- לקורות הוונרים בסולו וביהוד בקראקא מאת וועששטין. 4
- דנין ולשון עבר למי משניהם היתרון מאת היילמן. 4
- משלי חכמינו מכתמים, הניגונות וספורים. 4
- ר' יוסף איש רוסיים חיי השתולן הגדול ריי יוולמן
ומפעליו הכבירים לכנסת ישראל מאשכנז מאת שפ"ר. 7

ספרים ישנים מזדכים

בהודמנות ע"י המצפה

- שיע יוד ר' לבוב תרביא ביה עם באה"ש פתישומפיני 300
- שיע חיים ר' לבוב תב"ך ביה עם קצת ונתיבות 300
- דשביא כל שיטות השיים בי ירכים ר' ברלין ופירדא 100
- כרתי ופלתי יוד ר' אלמנא חקכני. 100
- אורים ותומים ר' קארלסדה תקדיה. 100
- עקדה עה"ת דפ"ס ישן באותיות מרובעות. 100
- מקנה על מפי קדושין לבוב חר"ך סכודך
- ביחר עם שו"ת שערי צדק זכ"א אנכי שהים. 100
- חפלאה על כתיבות לביב תקצו. 80

החברת מרחץ.

ראשות הקהלה היהודית ב ס א נ ו ק מכריזה
בוה, כי ביום 28 גרודיען 1919 בשעה 12 בצהריים
תהיה בלשכת הקהל ליציטאציה על חכירת
מרחץ הקיטור של המהלה, הערוך גם להסקה
ברופה. על הנאים מפורטים של החכירה
אפשר לשאול מאת הנהגת המהל בסאנוק. הצעות
(אופרטות) צריך לשלח אל ראש הקהלה החתום
מטה.

Dr. SAMUEL ORNSTEIN

Haz-Elite-Spiess הוא שמן משחה נבחר לחמיון
העור, מעדן את העור, מתלקחה מצהירוה ומרכחו כסמט
למנע.
Haz-Elite-Spiess שמושחים אותו על עור
הפנים מונע התהוות קמטים בלא עת.
Haz-Elite-Spiess מנין על עור הפנים מפני
שייפת החמה ומפני נקודות הקיץ.
Haz-Elite-Spiess יש לו לבנונית טמורה עצמית
בשביל העור, דכן הוא משמש גם במקום פודר.
Haz Elite-Spiess מיכשר מאד למשיחת הלחים
אחרי הנלות, כדי לעדן את הנשר.
Haz-Elite-Spiess מסונל לכל מיני עשוי
(מאסאוש). לדרוש אחרי המשיחה המועילה הזאת
כנר בתי מרקחת.

אוהב ספרים

מבקש וקונה ספרים יקרי המציאות. לשלח מכתבים בסיומן. עתיקי עיי מערכת. המצפה.

פערלאג וויסענבערג

אין ווארשא. עלעקטאראלנא 14 סיערשינא א זאמלונג

לידער

פון ניסן פארבמאן.

פארבמאן. ענום אינהאלט: 1) זרען

2) לבשאט. 3) וואנדערונג. 4) מיין ליד.

5) א סוילען. 6) סוף די בלומ יאהרען.

7) מעשית.

CHIEL TEITELBAUM

Krakow, ul. Dietlowska 49.

פערקויפט אולטראמארין, וואגענ-שמיר, פאסטא, טינטע, (אין דוצענדערן 1/2 אונד אין פלאשען), וואואלן געל-בע אונד שווארצע, אויך אין פעסע-רן, אעלע אונד דערגלייכען. ערסטע-רוועלע.

הפירמא הישנה

A. FAUST, Kraków

מציעה את קובץ הספרים העשיר שלה מכל מקצעות הספרות, ספר דבנים, ספרי רימיל, השכלה, ספרים זרונים, כל ספרי הלמוד ללמוד עברית ויהדות, כל הספרים, שיצאו לאור זה עתה, קורות היהודים של נרעין ביהדות ובאשכנז, כל ספרי התיאטרון היהודי, גם כל הספרים האשכנזים בעניני היהודים מהפרלר. ר. לעוויט, יודישער פרלר וכר. רשימות (עברית או אשכנזית) אשלח הנם. פנו אלי כל דורשי ספרים ותשבעו רצון. שמעון ניימאן בעל הפירמא

A. Faust, Kraków Krakowska 18.

גליקליך ווערטו

קענט איהר, ווען איהר קויפט א רע-צעמפענבוך פאר זעלבכפערצינינג פון יומעי שוהפאסטא, חיווען, קאפע-ער-זאץ סינטעספירוער עסיגעסענען, סליע-גענלויס, באקסולוער, מעסא-פוטצויעס, ביעד-ערזאץ, טינטע, פארבשיפטע צום שרייבען אויף גלאז, פארזעלאן און מע-טאל, טינטע פון קאסטא-יענ-אינד גוס-שאלען, קויפט פיר גלאז אונד פארזעלאן. די רעצעפטע זענען אין יודיש אין בייא איינמאל דארכלעזען אין סען פאלעמע-דיג אונטערריכטעט די אויבען אנגע-פיהרטע ארטוקעל צו ערזיינען.

אלע רעצעפטע צוזאמען קאכטען 20 קראנען (אדער 12 מארק)

צו בעציהען דורך

A. MAIBRUCH, Kraków
Meiselsa 32.

פערזאנד (רעקאמאנדירט) געיען פא-יווערונג דעם בעטראגעם פראנקא.

לדורשי ספרים.

פיליש-יודיש ווערטערבוך געבונדען 20 ק
דייטש-יודיש 15 ק
יודיש פֿרעמדווערטערבוך 10 ק
י. סלאניסקי: שפרעכט איהר ענגליש 7 ק
פעטהאדע פֿווערטערבוך און סוסטערבוך 11 ק
י. סלאניסקי: שפרעכט איהר דייטש 7 ק
סוף ווערטערבוך און סוסטערבוך 11 ק
נייבאנאוויץ קאליראפֿישער ברויערשטעלער 7 ק
י. מיט געאגראפיע פֿון ארץ ישראל 10 ק
מיט מאפע 20 ק
פ. קרינסקי: ליטעראטורוויסענשאפט בענדע 18 ק
י. בירנבוים: נאטורוויסענשאפט אילוסטרירט 13 ק
געאגראפיע מיט מאפע און 13 ק
אלע סארטען יודישע קארטען, סוסטערקאלעק-ציעס צו 100, 75, 50, 30 ק

אויך אלע אנדערע נייע און אלטע ספרים, אויך חובשים, ספרים אין הארב און איינזעל העבר. און יודישע באַרענע ליטעראטור, אלע העבר. לערנבוך; שפּתני, הרבור העברי, הלשון, שפת עמו, פרקים ראשונים וואלקאויסקוס לעהרבריעף, א. ד. ג. טעאטער-דיטעקסטען.

אין דער בוכהאנדלונג פאר לעהר, סעראיינען - ראבאט יוד. בילדער אין נרויסער אויסוואהל

Juda Bornstein, Kraków
Krakowska 12

דעם פרייו מוז מען פֿאראים שיקען. הונג פארטא, רעקאמ. 1 ק, פאקעט 3 קר.

עלבונה של תורה.

כי חללה לעשותה מצודת מרמה בשם.

שים עם אלה פירושים.

איש אחד מודיע במכיע, שהוא מציא לאור בלדתן שים עם אלה פירושים. ונשמח מאד לקבוצת הפירושים הרבים להשיג הפורום ונפוצים והחוקים שהשים ולמדו ולא יוכלו ליהנות לאורם, וברכנו בשמחה רבה: ברוך מקבץ נרחי ספרותנו ושהחינו. לזכות עם השים לאוצר גדול של אלה מפירושו; והנה עתה נגלו לפנינו העלים הראשונים מהשים עם שערו, ונשתאה ונשתים אל המראה! כי נוכחנו לדאות אשר אך **מזכר כוב וחזון שוא** כסתה ההודעה של המייל את עינינו ו ותהת האלה פירושים נתן לנו רק פירוש אחד, בשם כנוס לחכמים אשר ילקטנו מפירושים שונים ולפי דבריו מאלף ספרים) מכל ספר איזה פירושים לאיזה מאמרים, ולזה יקרא בראש הומית בשער אלה פירושים! והרי זה דומה לאהר שמכר לחברו ספרי התורה והנביאים והכתובים ושיתא סדרי משנה ונתן לו תחם ספר תקון **שבועות**. אשר יוכל איזה שורות מכל ספר שכתבך ומשניות. ויאמר לוהרי לך כל הספרים שמכתים לך! הלא אין כל זה אלא אחיזת עינים ומצודת מרמה לרמות את הבריות, ומה גדול עלבונה של תורה כ יעשנה אדם קדום של מרמה להפר בהכסף לא מהור! ומה רב קלונה כי יחללה אדם לעשות בה אחיזת עינים!

גם יקרא האיש לנדרות לזכרון נשמות מתים לפני שער השים, אבל היערב להנשמות הקדושות להזכר על מרמות ותוך, ולהפקד למוימת נבלים! וכוון דא מצוה לפרסם לכל יחרוך רמיה צידו - שח. יעות צדק. דברי המקנאים לכבוד התורה.

ספרי ולקובסקי הידועים

אפשר להזמין בכל בית מסחר של ספרים או מן המחבר עלמו עפיי האדריסק **S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.**

32 מכתבי הוראה לשפה העברית, 32 לשפה הפולנית, 10 לשפה הגרמנית, כלם עתורמים ומבוארים יהודית בשביל מתלמידים בלי עזרת מורה. בעזרת המכתבים הללו יוכל כל אדם לסגל לו את שלש השפות האמורות באופן שידע לקרא את הספרות בשניות, ידע לכתב בשפה עשכולה ומודרנית וידע את הדקדוק על צוריו. התלמידים עפיי המכתבים שולחים את בחינותיהם למחבר. מחיר עשרה מכתבים 40 כתר, קומפלט שלם של 32 מכתבים 110 כתר.

ה ש ב ה

ספר למוד שפת עבר לבוגרים בשביל קוראים ומורים פרטים. המלים עתורמות יהודית, פולנית וגרמנית, חומר הלמוד קל ומענין, הדקדוק משולב בתוך פרקי קריאה באופן שאין התלמיד מרגיש בו ולומדו בקלות. מכא ללמוד המבטא הספרדי, לוח של פעלים. המחיר 16 קר.

לבושי רש"י

לקטים מן המקומות היפים והפיוטיים של רש"י בספר בראשית מסודרים עפיי הסדרים, הפרשיות והפסוקים, מהלים מהל בשביל בני ספר עברים וחדרים הנונים, פמחיר 4 ק.

בנליציה המורחית אפשר להזמין את הספרים הנ"ל עיי

S. Münzer, Lwów, Stanisława 6

"יודישע מארגענפאסט"

די "יודישע מארגענפאסט" ברענגט אויספיהרליכע יודישע און אלגעמיינע צייטונג און ארטיקעל פון די בעסטע יודישע פובליציסטען. צאנאָממענש!

- פאר א חודש 6 קראנען
- פיערשע-לייערונג 18. —
- האלב יעהייג 36. —
- נאנץ-יעהייג 72. —
- אין אויסלאנד 84. —

Jüdische Morgenpost, Wien, II. Taborstr. 52 b.

7657